

Dr. Öğr. Üyesi Hanzade GÜZELOĞLU

Ardahan Üniversitesi
İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Ardahan/TÜRKİYE
hanzadeguzeloglu@ardahan.edu.tr
ORCID

**HOLSTOMER - LEV
NİKOLAYEViÇ TOLSTOY**

HOLSTOMER - LEV NIKOLAYEVIC
TOLSTOY

Makale Türü: Çeviri	Article Information: Translation
Yükleme Tarihi: 08.12.2021	Received Date: 08.12.2021
Kabul Tarihi: 07.07.2022	Accepted Date: 07.07.2022
Yayımlanma Tarihi: 31.10.2022	Date Published: 31.10.2022

İntihal / Plagiarism

Bu makale **turnitin** programında taranmıştır.
This article was checked by **turnitin**.

Atıf/Citation

Güzeloğlu, Hanzade, "Holstomer - Lev Nikolayeviç Tolstoy" (Çeviri), *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]*, Yıl 8, Sayı 17, Güz 2022, s. 401-430.

Güzeloğlu, Hanzade, "Holstomer - Len Nikolayevic Tolstoy" (Translation), *Hikmet-Journal of Academic Literature*, Year 8, Volume 17, Fall 2022, p. 401-430.

10.28981/hikmet.1034359

Dr. Öğr. Üyesi Hanzade GÜZELOĞLU

HOLSTOMER* - LEV NİKOLEYEVİÇ TOSLTOY

HOLSTOMER - LEV NIKOLEYEVIC TOLSTOY

M. A. Stahoviç'in anısına...¹

Gökyüzü gittikçe yükseliyor, şafak daha geniş yayılıyor, çiyin mat gümüşlüğü ağarıyor, yeni ayın hilal şekli daha cansız bir hal alıyor, orman gittikçe seslerle doluyordu. İnsanlar uykudan yavaş yavaş kalkıyor ve beylik at avlusunda daha sık at homurtusu, kuru ot hışırtısı ve hatta, bir yerde birikmiş ve bir şey yüzünden tartışmış atların kızgın ve keskin sesli kişnemeleri duyuluyordu.

-Heey, yavaş ol, yetişirsin! Acıkmışlar!- dedi eski yarılcı gıcırdayan kapıları açarak. -Nereye?- diye bağırdı kapıya doğru başını uzatan kısrağı eliyle uzaklaştırarak.

Yarılcı Nester, belinden takımlı kemerli *kazakin*² giyinmişti; kamçısı omuzundan arkaya sarkıyordu, havluya sarılmış ekmek de belinin arkasındaydı. Elinde eyer ve dizgin taşıyordu.

Atlar, yarılcısının bu alaylı tonundan hiç korkmadı ve alınmadılar, umursamıyorlarmış gibi bir tavır takındılar ve acele etmeden kapıdan uzaklaştılar. Sadece bir tanesi- yaşlı, siyah yeveli kısrağ- kulağını yasladı ve hızlıca arkasını döndü. Bu durumda arkada duran ve bu hareketten aslında etkilenmeyen genç bir kısrağ birden kişnedi ve arka ayakları ile ilk tesadüf ettiği ata vurdu.

-No-o!-daha sesli ve daha sert bağırdı yarılcı ve avlunun köşesine yöneldi.

Tavлада bulunan bütün atlardan (yaklaşık 100 taneydi) daha sakin olan, köşede tek başına duran ve gözlerini kısır ahırın çam direğini yalayan alacalı iğdiş at idi. Bu yalamada nasıl bir tat bulduğu bilinmez, ama bunu yaparken ciddi ve düşünceli bir ifadesi vardı.

-Şımar, bakalım!- yine aynı tonla seslendi ona yarılcı, yanına gelerek ve yanındaki gübreye eyer ve cilalanmış terliği bırakarak.

* "Holstomer"- "uzun adım, geniş adımlarla yürüyen at" demektir; rahvan at. (holst- "kaba kumaş, aba; mer-"ölçen"). İng. "strider". (ç.n.)

¹ Hikayenin konusu, "Noçnoy" (Geceye ait) ve "Nayezdniki" (Atlılar) adlı eserlerin yazarı olan M.A. Stahoviç tarafından kurgulanmış ve A.A. Stahoviç tarafından yazara verilmişti. (L.N.Tolstoy'un notu)

² "Kazakin"- yakası dik, önu açık, arkadan büzmeli yarım kaftan şeklinde bir üst giysi. (ç.n.)

Alacalı iğdiş at yalamayı bıraktı ve hareket etmeden uzun uzun Nester'e baktı. Gülmedi, kızmadı, surat asmadı, sadece bütün karnını taşıyarak yürüdü, ağır ağır içini çekti ve başını çevirdi. Yılıkcı, atın boynunu sardı ve eyeri geçirdi.

-Niye iç çekiyorsun?- dedi Nester.

İğdiş at, kuyruğunu salladı: "Öylesine, hiç bir şey yok, Nester." -der gibi. Nester, atın üzerine terlik ve eyeri bıraktı. At bu arada kulaklarını indirerek, herhalde, hoşnut olmadığını belirtmek istedi, fakat onu bu yüzden küfürlerle azarladılar ve kolanını sıkılaştırmaya başladılar. Bundan dolayı iğdiş at şişti, ancak onun ağzına parmak soktular ve içindeki havayı çıkarsın diye dizle karnına vurdular. Kolanı dişle sıkılaştırdıklarına rağmen at, bir kez daha kulaklarını yasladı ve hatta etrafına bakındı. Bunun bir faydası olamayacağını bilse de, yine de bundan rahatsız olduğunu belirtmesi gerektiğini düşünüyordu ve her zaman bunu gösterecekti. Eyerlendiğinde at, şişkin sağ bacağını arkaya doğru attı ve gemlerini çiğnemeye başladı. Bunu özel bir düşünceden yapıyor olsa gerek, çünkü gemlerin hiç bir tadı olmadığını artık bilmesi gerekirdi.

Nester, kısa üzengiden iğdiş atın üzerine bindi, ipi çözdü, dizinin altından *kazakinin*³ kenarını düzeltti, eyer üstünde özel, bir arabacı, bir avcı, bir yılıkcı edasıyla oturdu ve dizginleri çekti. İğdiş at, istenilen yöne gitmeye hazır olduğunu belirterek başını kaldırdı, ancak yerinden hareket etmedi. Gitmeden önce üstündeyken daha birçok şeyin bağırıp söyleneceğini, diğer yılıkcı Vaska'ya ve atlara bir şeylerin emredileceğini biliyordu. Gerçekten de Nester: "Vaska, a Vaska! Kısraqları mı çıkardın yoksa? Nereye, seni melun? Hey! Yoksa uyuyor musun? Kapıyı aç, kısraqlar önden geçsin"- vb. diye bağırılmaya başladı.

Kapılar gıcırdadı, Vaska atı dizgininden tutarak öfkeli ve uykulu olarak kapıda duruyor ve atları geçiriyordu. Atlar arka arkaya samanı koklayarak ve üzerine dikkatlice basarak geçmeye başladılar: genç kısraqlar, taylar, kulunlar ve ağır damızlık kısraqlar yavaşça, tek tek kapıdan karınlarını geçiriyorlardı. Genç kısraqlar, bazen ikişer üçer birbirlerinin sırtına kafalarını koyarak kapıda sıkışıyor ve ayaklarıyla acele ediyorlardı; bu yüzden de yılıkcılar tarafından her defasında küfürlü sözler işitiyorlardı. Kulunlar, bazen yabancı analık kısraqların ayaklarına kendilerini atıyordu ve onların kısa bağrıışlarına cevap vererek yüksek sesle kişniyorlardı.

Genç yaramaz bir kısraqlar, kapıdan çıkar çıkmaz, başını aşağı ve yana eğip arka ayaklarını havaya kaldırdı ve yüksek bir çığlık attı. Ama yine de, karnını bir yandan diğer yanasallayarak yavaş ve ağır adımlarla, her zamanki gibi, bütün atların önünde yürüyen gri, yaşlı, üzerine karabuğday serpilmiş Juldıba'nın önüne geçemedi.

Birkaç dakika içinde o denli dolu ve canlı tavla, üzgün bir şekilde boş kaldı; boş taşlıkların altındaki sütunlar üzgün sivriliyor ve sadece çiğnenmiş, dışkıyla karışmış saman görünüyordu. Her ne kadar bu boşalma tablosu alacalı iğdiş at için alışık olsa da yine de, galiba, ona dokundu. O, yavaşça, eğiliyormuş gibi, başını aşağı

³ "Kazakin"- yakası dik, önu açık, arka dan büzmeli yarım kaftan şeklinde bir üst giysi. (ç.n.)

indirip kaldırdı, sıkılaştırılmış dizenin elverdiği kadar içini çekti ve eğrilmiş, açılmayan bacaklarını sürükleyerek, kemikli sırtında yaşlı Nester’i götürerek yilkının arkasından gitti.

“Biliyorum, şimdi yola çıkınca, ateşi yakıp tunç çerçevesi ve zincirli ahşap piposunu içmeye başlayacak,”- düşünüyordu iğdiş at. -“Buna sevindim, çünkü sabahın erken saatlerinde, çiyle beraber bu koku hoşuma gidiyor ve bana birçok güzel şeyi hatırlatıyor. Sadece üzücü olan şey- ağzında pipoyla ihtiyar kendinden geçip, kendini bir şey sanıp yan oturur, evet mutlaka yan oturur; benim de o tarafım acıyor. Gerçi, önemli değil, başkalarının zevki için acı çekmem benim için yeni bir şey değil. Ben hatta bunda bir bakıma atlara mahsus bir zevk almaya başladım bile. Bırak kahramanlık taslasın, zavallı. Tek başınayken kimse görmeden cesaretlensin, bırak yan otursun,”-diye düşünüyordu iğdiş at ve eğrilmiş bacaklarıyla yavaşça adım atarak yolun ortasında ilerliyordu.

II. BÖLÜM

Atların otlanaacağı nehre yilkıyı getirince Nester attan indi ve atın eyerini çıkardı. Yilkı bu arada, hem çayırdan hem de onu kıvıran nehirden yükselen buharla ve çiy taneleriyle kaplı, henüz bozulmamış çayır üzerinde yavaşça yayılmaya başladı.

Nester, alacalı iğdiş atın dizginini çıkarıp atın boğazını kaşdı, buna karşılık iğdiş at minnettarlığını ve zevk aldığını belirterek gözlerini yumdu. “Seviyor, ihtiyar köpek.”-mırıldandı Nester. İğdiş at ise bu kaşınmayı hiç sevmezdi ve sadece kibarlığından hoşuna gidiyormuş gibi davranırdı ve kabullenmiş gibi başını salladı. Fakat aniden, hiç beklenmedik bir şekilde ve hiçbir sebep yokken Nester, kim bilir belki de fazla laübalilik iğdiş at tarafından yanlış anlaşılır diye düşünerek, hazırlıksız bir şekilde, iğdiş atın başını kendinden itti ve eyeri havaya kaldırarak eyerin tokasıyla iğdiş atın kuru bacağına çok acı bir şekilde vurdu ve hiçbir şey söylemeden, genelde yanında oturduğu tepecikteki kütüğe doğru yürüdü.

Her ne kadar bu davranış kendisini üzse de iğdiş at bunu hiç belli etmedi ve kuyruğunu yavaşça sallayarak, bir şeyler koklayarak ve öylesine, sırf şaşkınlığını dağıtmak için, otu çimdikleyerek nehre doğru yürüdü. Sabah neşelenen genç kısrakların, kulunların ve tayların etrafında yaptıklarına hiç aldırmazca, özellikle onun yanında birisi için, önce aç karnına iyice su içmenin daha sonra da yemek yemenin daha sağlıklı olduğunu bilerek daha açık ve geniş su kenarını seçip tırnaklarını ve ayaklarının fırçasını ıslatarak horultusunu suya soktu ve yırtık dudakları arasından suyu emmeye, şişen yanlarını kımıldatmaya ve zevkten kendi tüysüz kuyruk sokumu olan seyrek ve alacalı kuyruğunu sallamaya başladı.

Her zaman ihtiyar atı kızdıran ve ona her türlü tatsızlıklar yapan boz kısrak-çatak, burada da suda yürüyerek, sanki bir işi varmış gibi, ama sadece onun burnunun dibinde suyu bulandırmak amacıyla ona yaklaştı. Ancak alacalı at artık suya doymuştu ve sanki kısrakın kastını bilmiyormuş gibi, suya batmış ayaklarını tek tek yavaşça çıkardı, başını silkeledi ve gençlerden kenara çekilip ot yemeye başladı. Farklı şekillerde bacaklarını arkaya doğru bırakarak ve artan otları ayaklarıyla ezmeden, hemen hemen doğrulmadan tam üç saat ot yedi. Karnı, zayıf ve dik kaburga kemiklerinde çuval gibi asılana kadar yiyip doyunca, mümkün olduğu kadar

daha az acıtsın diye, özellikle hepsinden daha zayıf olan ön sağ bacağı, bütün dört hasta bacakları üzerinde düz bir şekilde durdu ve uyudu.

Heybetli ihtiyarlık vardır, iğrenç ihtiyarlık, zavallı ihtiyarlık vardır. Hem iğrenç hem de heybetli olan ihtiyarlık vardır. İhtiyar alacalı iğdiş atın ihtiyarlığı işte tam bu türdendi.

İğdiş at uzun boyluydu- iki *arşın* üç *verşoktan*⁴ (bir buçuk metreden fazla) daha kısa değildi. Renk olarak karga siyahı alacalı idi. Böyle idi, ancak şimdi karga siyahındaki lekeler koyu boz rengi oldu. Onun alacalı üç lekeden oluşuyordu: biri başında, burnunun kenarında eğri akıtmayla ve boynunun ortasına kadardı. Uzun ve çalı çırpıyla karışmış yelesi yer yer beyaz, yer yer boz renkliydi. Diğer leke, sağ tarafı boyunca karnının ortasına kadar uzuyordu. Üçüncü leke sağıda, kuyruğunun üst kısmını kapsayarak butlarının ortasına kadardı. Kuyruğunun kalan kısmı beyazımsı, alacalıydı. Gözlerinin üstündeki derin çukurlarla ve sarkık, yırtılmış siyah dudağıyla büyük kemikli başı, zayıflıktan eğrilmiş, sanki ağaçtan boynu üzerinde ağır ve aşağıda sallanıyordu. Sarkık dudağından kenara doğru ısırılmış siyah dili ve aşılansmış alt dişlerinin sararmış kalıntıları görünüyordu. Biri kesik olan kulakları yanlardan aşağıya doğru sarkıyor ve yapışan sinekleri kovmak için nadiren sadece tembel bir şekilde kımlıyordu. Perçemden uzanan bir deste daha kulağın arkasından sallanıyordu; açık alnı derinleşmiş ve kırışmıştı, geniş gözlerinde çuval gibi deri sallanıyordu. Boyun ve başındaki damarlar, sineğin her dokunuşunda seğiren ve titreyen düğümlerle bağlanmıştı. Yüzünün ifadesi ciddi ve sabırlı, derin düşünceli ve ıstırap dolu idi. Ön bacakları diz kısmında yarı daire şeklinde eğikti; iki tırnağında da nasırlar vardı ve bacağının birinde- lekesi bacağın ortasına kadar gelende- dizin yanında yumruk kadar büyük bir yumru vardı. Arka bacakları daha taze idi, ama butları, belli ki uzun zaman önce, aşınmış ve tüyler bu yerlerde artık çıkmıyordu. Bütün bacakları vücudunun zayıflığına göre dengesiz bir şekilde uzundu. Kaburgaları, dik olmalarına rağmen, o kadar açık ve belirgindi ki, deri sanki aralarındaki boşluğa kuruyarak yapışmış kalmıştı. Ense ve sırtı, eski darbe izlerinden çizgi çizgi olmuştu ve arkasında henüz taze, şişmiş ve iltihaplanan bir yara vardı. Siyah kuyruk sokumu, üzerinde belli olan omurgalarla uzun ve hemen hemen çıplak olarak dikiliyordu. Boz sağıda, kuyruğunun yanında beyaz tüylerle kaplı avuç büyüklüğünde, ısırığa benzer bir yara vardı. Diğer bir kesik yara da ön kürek kemiğinde görülüyordu. Arka dizler ve kuyruğu, sürekli mide bozukluklarından temiz değildi. Bütün vücudu boyunca tüyler, kısa olsalar da, dik duruyordu. Fakat bu atın iğrenç ihtiyarlığına rağmen, onu gören ister istemez düşünmeye başlar; erbab ise bunun zamanında muhteşem güzel bir at olduğunu söylerdi.

Hatta erbab, böyle geniş bir kemiği, iri kalça kemiklerini, böyle tırnakları, bacak kemiğinin inceliğini, böyle bir boyun kuruluşunu, en önemlisi de -böyle bir kafa kemiğini, büyük, siyah ve parlak gözü, baş ve boyun etrafındaki böyle damar toplarını, ince deri ve tüyleri verebilecek Rusya'da sadece bir cinsin olduğunu söyleyebilirdi. Gerçekten de, bu atın şeklinde ve bu şekildeki tüylerin alacalı ile

⁴ “arşın” ve “verşok”- eski Rus uzunluk ölçü birimleri; “arşın” yaklaşık 71,12 cm, “verşok” yaklaşık 4,45 cm'dir. (2 arşın + 3 verşok=155,375 cm'dir.) (ç.n.)

pekişen ihtiyarlığın itici belirtileri, özgüven ifadeleri, bilinçli güzelliğin sakinliği ve gücün bu korkunç birleşmesinde heybetli bir şeyler vardı.

O, canlı bir virane gibi, çiyile döşenmiş ovanın ortasında yalnız duruyordu, yakınında ise dağılan yılkinin ayak sesleri, homurdanması, genç kişnemesi, keskin çılgınlıkları duyuluyordu.

III. BÖLÜM

Güneş, artık ormanın tepesinde yükseliyor, çimen ve nehrin bükümlelerinde parlıyordu. Çiy kuruyor ve damlalarda toplanıyor; bazı yerlerde-küçük bataklık çevresinde ve ormanın üstünde, sabahın son buharı duman gibi yükselip dağılıyordu. Küçük bulutlar kıvrırcıklaşıyordu, fakat rüzgâr henüz yoktu. Nehrin ötesinde tüyler gibi yeşil, dürüm şeklinde bürünen çavdar serilmişti ve havada taze yeşillik ve çiçek kokuları vardı. Orman tarafından hırıltıyla karışık guguk kuşu ötüyordu; Nester de, sırtüstü uzanıp daha ne kadar ömrünün kaldığını sayıyordu. Tarla kuşları/toygarlar, çavdar ve çayır üstünde havada yükseliyordu. Geç kalmış bir tavşan, yılki arasında kaldı; açıklığa çıkıp bir çalının yanına oturdu ve etrafı dinlemeye başladı. Vaska, başını çimenler arasına gömmüş uykuya dalmıştı. Kısraklar, onun etrafından geçip aşağılara doğru daha geniş yayılmışlardır. Yaşlı kısraklar, burunlarından nefes çıkararak, çiy üstünde açık bir iz bırakıyorlardı ve hâlâ kendilerine onları kimsenin rahatsız etmeyeceği bir yer seçiyorlardı. Bunun için artık yemiyor, sadece lezzetli çimlerin tadına bakıyorlardı. Bütün yılki, yavaşça bir yönde ilerliyordu. Yaşlı Juldıba da, yine vakur bir şekilde diğerlerinin önüne çıkarak daha da ileri gitmenin mümkün olduğunu gösteriyordu. Genç, ilk defa yavrulanmış siyah Muşka, durmadan bağıyor ve kuyruğunu kaldırıp, dizleri titreyerek yanında topallayan kendi lila renkli kulununa homurdanıyordu. Atlas gibi pürüzsüz ve parlak yünlü siyah bekar Lastoçka, siyah ipeksi kakülü alnını ve gözlerini kapatacak şekilde başını öne eğmiş, çimlerle oynuyordu: onları koparır ve yere atar ve çiyile ıslanmış yumuşak tüylü ayağıyla üstüne vururdu. Büyük kulunlardan bir tanesi, herhalde kendi kendine bir oyun tasarlayarak, tam yirmi altı defa, maymun önderi gibi kısa kıvrırcık kuyruğunu kaldırarak annesinin etrafında koştu. Oğlunun bu huyuna artık alışmış anne, yavaşça çimleri yolmaya devam ediyor ve sadece nadiren iri siyah gözünün ucuyla ona bakıyordu. En küçük kulunlardan bir tanesi, siyah, iri kafalı olan, kulakları arasında acayip bir şekilde dik duran bir kakülle ve hâlâ annesinin karnındayken kıvrılmış olduğu tarafa kıvrık bir kuyrukla, kulaklarını ve gözlerini dikip yerinden kımıldamadan, gözlerini ayırmadan koşan ve gerileyen kuluna bakıyordu; onun bunu niçin yaptığını kınayarak mı veya kıskanarak mı belli değil. Kulunlardan kimi burnuyla itişerek emiyordu, kimi de, nedeni belli değil, annelerinin çağrılara rağmen, küçük, beceriksiz yorgayla, sanki bir şey arıyormuş gibi tam ters yöne koşuyordu; ve sonra, niçin bilinmez, duruyor ve yüksek sesle kişniyordu. Kimi yan uzanıp yatıyor, kimi çim yemeyi öğreniyor, kimi arka bacağıyla kulak arkasını kaşıyordu. Hâlâ gebe iki kısrağın ayrı yürüyor ve bacaklarını yavaş hareket ettirerek ot yemeye devam ediyorlar. Onların durumu belli ki diğerleri tarafından saygıyla karşılanıyor ve gençlerden hiç kimse onlara yaklaşım rahatsız edemiyor. Eğer herhangi bir yaramaz onlara yaklaşmaya kalkarsa da sadece kulak ve kuyruğun bir hareketi ona davranışının edepsizliğini göstermeye yeterli oluyor.

Taylar, bir yaşındaki kısraklar sanki artık büyümüş gibi ağırbaşlı davranıyorlar, nadiren zıplıyor ve neşeli topluluklara katılıyorlardı. Bunlar, kırılmış, kuğu gibi boyunlarını uzatıp mağrur bir şekilde ot yiyor ve sanki onlarda da kuyruk varmış gibi küçük püsküllerini sallıyorlardı. Tıpkı büyükler gibi, bunların bazıları yere yatıyor, yuvarlanıyor veya birbirini kaşıyorlar. En neşeli topluluk iki-üç yaşlarındakilerle bekâr kısraklardan oluşandır. Bunlar hemen hemen hep beraber ve diğerlerinden ayrı, neşeli bir kız kalabalığı olarak dolaşır. Aralarında ayak sesleri, çığlık sesleri, kişneme, sesli çifte atmalar duyuluyor. Bunlar bir araya geliyor, birbirinin omzuna başlarını koyuyor, koklaşıyor, zıplıyor ve bazen homurdanıp ve kuyruğunu boru gibi kaldırıp yarı-yorga, hatalı bir rahvan yürüyüşle gururlu ve laubali bir şekilde kız arkadaşlarının önünden koşup geçiyor. Bütün bu gençlik arasında birinci güzel ve elebaşı, yaramaz gri bir kısraktı. Onun başlattığı şeyi başkaları da yapıyordu; onun gittiği yere arkasından güzeller sürüsünün tamamı da gidiyordu. Yaramaz kız, bu sabah özellikle oynak, neşeli bir hâl içindeydi. Neşeli bir şiir, insanlara nasıl tesir ediyorsa ona da tesir etmişti. O, daha su içme yerinde ihtiyar kısraklara bir şaka yapıp suyun kenarı boyunca koştu, bir şeyden ürkmüş gibi yapıp homurdandı ve dörtlüye doğru öyle koşmaya başladı ki, Vaska atın sırtında, onun ve onun peşine takılan diğer kısrakların arkasından koşmak zorunda kaldı. Sonra, biraz yemek yiyip yere uzanıp sağa sola dönmeye başladı, sonra yaşlı kısrakların önüne geçerek onları kızdırmaya çalıştı. Sonra bir kulunu ele geçirip sanki ısırma istiyormuş gibi onu kovalamaya başladı. Bunu gören annesi korku içinde yemeği bıraktı. Kulun ince acı bir sesle bağıyordu, ancak yaramaz kız ona hiç dokunmadı. Sadece biraz korkuttu ve onun bu yaptıklarını acı bir şekilde izleyen diğer kısraklara bir gösteri sundu. Daha sonra, nehrin öteki tarafında uzaklarda çavdar tarlasından geçen, sırtında değnekli bir adamın oturduğu cılız bir kısrakın başını döndürmeye karar verdi. Ötekisi durdu, mağrur, hafif yana eğik başını kaldırdı, silkindi ve tatlı, ince ve uzun bir sesle kişnedi. Bu seste hem yaramazlık, hem duygu hem de hafif bir üzüntü seziliyordu. Aynı zamanda hem arzu hem aşk sözü hem de onun özlemi vardı.

İşte orada yoğun kamışlık içinde, bir yerden öteki yere koşarak ihtiraslı bir şekilde sevgilisini çağıran bir bildircin kılavuzu. İşte guguk kuşu ve bildircin aşkı ötüyorlar; çiçekler birbirlerine rüzgârla kendi misk gibi tozunu yolluyorlar.

“Ben de hem genç, hem güzel hem de güçlüyüm.”-diyordu yaramaz kızın kişnemesi. “Ancak bunu denemek bana nasip olmadı, hiç bir sevgili, biri bile beni daha görmedi.”

Çok anlamlı bir kişneme, hüznü ve genç bir sesle aşağıdan tarla boyunca yankılanıp cılız ata kadar ulaştı. Kısrak, kulaklarını havaya dikip yerinde durdu. Adam ayağındaki çarıkla (*lapti*)⁵ona vurdu, ancak cılız kısrak, uzaktaki bu kişnemenin gümüş sesiyle büyüldü ve o da kişnedi. Adam öfkelenmiş, dizginleri çekti ve çarığıyla atın karnına öyle bir tekme attı ki, at kişnemesini bitirmeye bile fırsat bulamayıp yoluna devam etti. Ancak cılız at tatlı ve hüznü bir hale büründü.

⁵ “Lapti”- samandan örülmüş, yarı çizme şeklinde olan, köylü insanların ayağına giydiği bir çeşit ayakkabı. Çank (ç.n.)

Başlatılan bu ihtiraslı kişnemenin ve köylü adamın kızgın sesleri, uzak çavdar tarlasından yılıkyı kadar daha uzun uzun duyuluyordu.

Eğer bu sesin sadece bir aksinden cılız at görevini unutacak kadar etkilenebildiyse; o yaramaz kızın kulaklarını dikip, solma deliklerini şişirerek içine havayı çekip ve genç güzel vücuduyla titreyerek ve bir yerlere kaçmayı isteyerek, tüm güzelliğiyle kendisini nasıl çağırdığını görseydi hali ne olurdu?

Ancak yaramaz kız, kendi hisleri üzerinde fazla uzun düşünmezdi. Cılız atın sesi kesildiğinde o, alaylı bir şekilde biraz daha kişnedi ve başını öne eğip ayağıyla toprağı eşmeye başladı, sonra da alacalı iğdiş atı uyandırmaya ve kızdırmaya gitti. Alacalı iğdiş at, bu mutlu gençliğin her zamanki çilekeşi ve maskarasıydı. O, insanlardan daha çok bu gençliğin elinden acı çekiyordu. Ne bunlara ne de diğerlerine kötülük yapıyordu. İnsanlara o lazımdı, ama genç atlar ona neden eziyet ediyorlardı?

IV. BÖLÜM

O, yaşlı, onlar ise genç idi; o zayıf, onlar ise toktu; o sıkıntılı, onlar ise neşeli idi. Öyleyse o tam bir yabancı, dışarıdan biri, tamamen başka bir yaratık idi ve ona acınmamalıydı. Atlar, sadece kendi kendilerine ve çok nadiren de postunda kendilerini rahatlıkla tasavvur edebileceklerine acırlar. Fakat alacalı iğdiş atın yaşlı, zayıf ve çirkin olmasında suçu neydi ki? Herhalde, suçu yoktu. Ama atlarca, o suçlu idi ve her şeyi önünde olan, gereksiz kasılmadan her kası titreyen ve kuyruğu boru gibi yukarıya kalkan atlar her zaman haklıydılar. Belki de alacalı iğdiş at kendisi de bunu anlıyor ve sakin anlarda, artık hayatı yaşayıp bitirdiği için suçlu olduğunu, bu hayat için hesap vermesi gerektiğini kabul ediyordu. Fakat o yine de bir at idi ve hepsinin, hayatın sonunda tâbi olacağı şeyden dolayı kendisini idamla cezalandıran bu gençliğe bakarak aşağılanma, hüznün ve sitem duygularından çoğu zaman kurtulamıyordu. Atların bu merhametsizliğinin bir sebebi de asil duygusuydu. Bunlardan her biri kendi baba veya annesinin soy ağacını meşhur Smetanka'ya dayandırıyor. İğdiş atın ise hangi soydan geldiği belli değildi. O, üç yıl önce pazarda seksen Ruble⁶ kağıt parayla satın alınarak getirilmiş bir attır.

Gri kısrak, sanki dolaşıyormuş gibi yaparak, iğdişin tâ burnunun dibine kadar geldi ve onu itti. İğdiş at, bunun ne olduğunu artık biliyordu ve gözlerini açmayarak kulaklarını indirdi ve dişlerini gösterdi. Kısrak arkasını döndü ve ona vurmak istiyormuş gibi hareket yaptı. İğdiş at, gözlerini açtı ve diğer tarafa gitti. Artık uykusu kaçmıştı ve o da ot yemeye başladı. Yine yaramaz kız, kendisine eşlik eden arkadaşlarıyla beraber iğdiş ata yaklaştı. Gri kısrak taklit edip her şeyde onu izleyen, çok akılsız, iki yaşındaki kel bir kısrak, onunla beraber yaklaştı ve, taklitçilerin her zaman yaptığı gibi, elebaşının yaptığı şeyin aynısını yapmaya başladı. Gri kısrak, bir işi varmış gibi sakin bir şekilde yaklaşıyor ve iğdiş ata bakmayıp tam burnunun dibinden geçiyordu. İğdiş at ise ne yapması gerektiğine karar veremiyordu-kızmalı mıydı yoksa kızmamalı mıydı ve bu durum gerçekten gülünçtü. Kısrak aynısını şimdi de yaptı, ama arkasından gelen ve fazla neşeli olan şu kel kısrak direk iğdişin göğsüne vurdu. İğdiş at tekrar dişlerini gösterdi, çığlık attı

⁶ “Ruble”-Rus para birimi.

ve kendisinden beklenmeyen bir çeviklikle kısrağın peşinden atıldı ve onu budundan ısırdı. Kel kısrağ, bütün arkasıyla yaşlı iğdişi zayıf çıplak kaburgalarından ağır bir şekilde vurdu. Yaşlı at hatta inledi, tekrar peşinden koşmak istedi, fakat sonra vazgeçti ve ağır ağır içini çekerek kenara çekildi. Herhalde yılkinın bütün gençleri, alacalı iğdiş atın kel kısrağa karşı yaptığı terbiyesizliği şahsî bir saygısızlık olarak algıladı ve kalan tüm gün boyunca kendisine otlama fırsatı verilmedi ve bir dakika olsun rahat bırakılmadı. Öyle ki, yılkiç birkaç defa atları ayırmaya çalıştı; onlara ne olduğunu anlayamıyordu. İğdiş at o kadar incinmişti ki, ihtiyar Nester'in tam yılkiç geri çevireceği zaman kendisi yanına geldi ve üzerine eyer yerleştirip bindikleri zaman kendini daha mutlu ve huzurlu hissetti.

İhtiyar iğdiş atın kendi sırtında ihtiyar Nester'i taşıırken ne düşündüğünü Allah bilir. Kendisini rahat bırakmayan acımasız gençler hakkında acıyla mı düşünüyordu yoksa ihtiyarlara mahsus kınayıcı ve sessiz bir gururla mı kendisini incitenleri affediyordu. Ancak eve kadar bu düşüncelerini hiç bir şekilde belli etmiyordu.

O akşam Nester'in evine çocuğunun vaftiz ailesi⁷ gelmişti ve ahşap evlerin önünden yılkiçini geçirirken o, bir atlı arabanın kendi evinin girişine bağlı olduğunu gördü. Yılkiçini içeri yerleştirdikten sonra öyle acele ediyordu ki, eyeri çıkarmadan iğdiş atı avluya bıraktı, atın eyerini çıkarması için Vaska'ya seslenip büyük kapıları kapattı ve çocuğunun vaftiz ailesinin yanına gitti. At pazarında satın alınan ve anne-babasını bilmeyen bir "uyuzlu pislik" tarafından kel kısrağa, yani Smetankina'nın torununa yapılan hakareten dolayı tüm tavlının asil duygusunun incinmesi sonucunda mı; yoksa yüksek bir eyerle, binicisi olmayan iğdiş atın atlar için tuhaf ve fantastik bir görüntü oluşturması sonucunda mı bilinmez, ancak tavlada o gece alışık olmayan bir şey olmuştu. Genç ve ihtiyar bütün atlar dişlerini göstererek iğdiş atın peşinden koşup onu avluda kovalıyordu; onun zayıf kaburgalarına vurulan tımak sesleri ve ağır bir hırıltı duyuluyordu. İğdiş at, artık buna katlanamıyordu ve daha fazla darbelerden kaçamıyordu. At, avlunun ortasında durdu, yüzünde güçsüz ihtiyarlığın iğrenç yorgun bir kızgınlığı belirdi, arkasından da bir çaresizlik. İğdiş kulaklarını indirdi ve aniden öyle bir şey yaptı ki, bütün atlar birden sustu. En yaşlı kısrağ olan Vyazopuriha yaklaştı, iğdiş atı kokladı ve içini çekti. İğdiş at da içini çekti.

V. BÖLÜM

Ay ışığıyla aydınlanmış avlunun ortasında yüksek eyerli, sivri bir şişkinlikle iğdiş atın uzun zayıf şekli duruyordu. Atlar, sanki ondan yeni, sıradan olmayan bir şey öğrenmiş gibi, hareketsiz ve derin bir sessizlik içinde etrafında duruyordu. Gerçekten de ondan, yeni ve beklenmedik bir şey öğrendiler. Ondand öğrendikleri şey şuydu:

⁷ Metinde "kumovya"=Ruslarda doğan çocuğun Hıristiyan olması için vaftiz eden ve hayatı boyunca üzerinde baba hakkı olan kişi ve eşi ile çocuğun anne-babası arasında olan bağ. (Müslümanlarda kirvelik gibi) (ç.n.)

1. Gece

-Evet, ben birinci Lyubeznıy⁸ ile Baba⁹'nın oğluyum. Soy ağacıma göre, adım birinci Mujik'tir. Ben birinci Mujik'im soy ağacıma göre, sokağın tabiriyle ben Holstomer'im. Bu isim bana halk tarafından, Rusya'da başka eşi olmayan uzun ve yayılmacı adımlarım için verilmiştir. Köken olarak kan bakımından benden daha üstün bir at yoktur. Size bunu hiç bir zaman söylemezdim. Neye yarar ki? Siz hiç bir zaman beni tanıyamazdınız. Tıpkı önceleri benimle beraber Hrenovo köyünde olan Vyazopuriha'nın tanımadığı ve ancak şimdi tanıdığı gibi. Eğer bu Vyazopuriha'nın tanıklığı olmasaydı siz şimdi de bana inanmazdınız. Size bunu hiç bir zaman söylemezdim. Benim atların merhametine ihtiyacım yok. Ancak siz işte bunu istediniz. Evet, ben avcıların arayıp da bulamadığı o Holstomer'im, bizzat kontun¹⁰ tanıdığı ve sevdiği atı Lebed'i koşuda geçtiğim için fabrikadan yok ettiği o Holstomer'im.

Doğduğumda *alacalı* ne demekti bilmiyordum, bir at olduğumu düşünüyordum. Tüyüm hakkındaki ilk sözler, hatırlarım, beni ve annemi derinden yaralamıştı. Ben herhalde gece dünyaya gelmişim, çünkü sabaha karşı artık annem tarafından yalanmış ayakta duruyordum. Hep bir şeyler istediğimi hatırlarım; her şey benim için çok şaşırtıcı aynı zamanda da çok basitti. Ahır bölmeleri bizde uzun ve sıcak koridorda idi ve arasından her şeyin görüldüğü parmaklık kapıları var idi. Annem bana emzikleri uzatırdı, ben ise o kadar masumdum ki, gâh onun ön bacaklarına gâh yemliğe¹¹ burnumu çarpıyordum. Annem birden parmaklık kapiya baktı ve üzerimden bacağına geçirerek kenara çekildi. Günlük at bakıcısı parmaklıklar arasından bizim ahır bölmesine bakıyordu.

-Şuna bak! Bába¹² yavrulamış,-diyerek sürgüyü açmaya başladı. Yere döşenmiş taze saman üzerinden içeri doğru yürüdü ve kollarıyla beni kucakladı. -Bir bak, Taras, nasıl alacalı, tıpkı saksağan gibi- diye seslendi.

Ben ondan kurtulmak için hamle yaptım ve dizlerim üzerine düştüm.

-Bak sen, küçük şeytan,-dedi o.

Annem telaşlandı, ama beni savunmaya kalkmadı ve sadece ağır ağır içini çekerek biraz kenara çekildi. At bakıcıları geldi ve beni izlemeye başladılar. Biri at bakıcısına haber vermeye koştu. Herkes benim alacalığıma bakarak gülüyor ve bana çeşitli acayip isimler takıyorlardı. Sadece ben değil, annem de bu kelimelerin anlamını bilmiyordu. O zamana kadar bizim aramızda ve bütün akrabalarım arasında bir tane alaca olmamıştı. Bunda kötü bir şeyin olduğunu düşünmüyorduk. Yapımı ve gücümü daha o zamanlarda bile herkes övüyordu.

-Bak sen, nasıl da hareketli, tutmak mümkün değil,-diyordu at bakıcısı.

⁸Lyubeznıy-"Kibar"(erkek) demektir. (ç.n.)

⁹Bába-(vurgu birinci hecede)"kadın, karı"(ç.n.)

¹⁰Derebeyi. Metinde "graf"- Orta çağ Avrupa'sında krallık vazifesinde olan şahıs, soylu biri. Çarlık Rusya'sında idarî, askerî ve yargı gücü olan bir rütbe adı.(ç.n.)

¹¹Atların yemi konulan tahtadan oyulmuş kap.(ç.n.)

¹²Vurgu birinci hecede: bába, konuşma dili ve argoda "karı, avrat."(ç.n.)

Bir süre sonra imrahor¹³ geldi ve rengimi görünce şaşkınlık içinde kaldı, hatta galiba hayal kırıklığına uğradı.

-Kime çekti böyle bir çirkin,-dedi o. -General onu şimdi hara¹⁴da bırakmaz. Sonra anneme hitap ederek: “Eh, Bába, zor duruma soktun beni. Bari kel birini doğursaydın, bunun gibi bir alaca yerine!”-diyerek sitem etti. Annem susup hiç cevap vermedi ve genelde benzer durumlarda olduğu gibi, tekrar sadece içini çekti.

-Hangi şeytana çekti böyle çirkin, tıpkı bir mujik gibi. Harada bunu bırakmak olmaz, tam bir rezalet. Ama güzel, çok güzel,-diyordu o ve bana bakan herkes. Birkaç gün sonra generalin kendisi de beni görmeye geldi ve herkes, nedense, yine tüyümün rengi yüzünden bana ve anneme söylenmeye başladılar. “Ama güzel, çok güzel,- diyordu beni gören herkes.

Bahara kadar ayın olarak, her birimiz annesinin yanında annelik bölümünde yaşıyorduk; sadece nadiren, tavlaların çatılarındaki kar güneşte erimeye başladığı zaman, annelerimizle beraber bizi taze samanla döşenmiş geniş avluya çıkarmaya başladılar. Burada ilk defa ben, yakın ve uzak bütün akrabalarımı tanıdım. Burada farklı kapılardan, kendi kulunlarıyla beraber o zamanın meşhur kısraklarının nasıl çıktıklarını gördüm. Burada ihtiyar Golanka, Muşka-Smetankina'nın kızı, Krasnuha, binek Dobrohotika, o dönemin tüm ünlüleri, hepsi kulunlarıyla beraber burada toplanıyor, güneşte dolaşılıyor, taze saman üzerinde kayıyor ve tıpkı sıradan atlar gibi birbirleriyle koklaşıyorlardı. O dönemin ünlüleriyle dolan bu tavlının manzarasını bugüne kadar unutmadım. Benim de genç ve çevik olduğumu düşünmek ve buna inanmak size tuhaf geliyor olabilir, ama bu böyleydi. Burada işte bu Vyazopuriha da vardı, o zamanlar henüz bir yaşındaki bir kulundu, hoş, neşeli ve çevik bir attı. Ancak alınmasın, şimdi kanının nadirliğinden dolayı aranızda sayılmasına rağmen, o zamanlar o soyun en kötü atlarından. O kendisi de size bunu teyit eder.

İnsanların hoşuna gitmeyen o benim renkliliğim, atların son derece hoşuna gitmişti: herkes çevremde toplanmış, hayranlıkla beni seyrediyor ve benimle oynaşıyordu. Ben artık insanların renkliliğim hakkındaki sözlerini unutmaya başladım ve kendimi mutlu hissediyordum. Ancak yakında hayatımın ilk felaketini tanıdım ve bunun sebebi annemdi. Karın erimeye başladığı, çatıların altında serçe kuşlarının ötmeye ve havada baharın daha şiddetli hissedilmeye başladığı zaman annem bana karşı davranışlarını değiştirmeye başladı. Huyu tamamen değişmişti: gâh hiç sebepsiz yere birden, saygın yaşına hiç yakışmayacak şekilde avluda koşarak oynamaya başlar, gâh düşüncelere dalar ve kişnemeye başlar. Ya kendi kardeşleri -kısrakları ısıtır ve çifte atar ya da beni koklamaya başlar ve memnuniyetsizlikle homurdanır. Veya güneşe çıkarak başını kuzeni Kupçiha'nın omuzu üzerine bırakır ve uzunca düşüncelere dalmış bir şekilde onun sırtını kaşır ve beni emziklerinden iterdi. Bir keresinde at bakıcısı geldi ve ona dizgin takmayı emretti ve onu ahır bölmesinden götürdüler. O kişnedi, ben ona cevap verdim ve arkasından koştum. Ama o bana doğru bakmadı bile. At bakıcısı Taras, dışarı çıkarılan annemin arkasından kapılar kapatıldığı sırada beni kollarıyla kavradı. Ben koştum, at

¹³ Metinde “konyuşiy” -Çarlık Rusyasında saraya bağlı bir rütbe. XVIII. yy.'a kadar Rusya'da sarayın at yetiştirme işlerinden sorumlu şahıs. (ç.n.)

¹⁴ Hara-atların yetiştirildiği ve bakımlarının yapıldığı yer. Metinde “fabrika”. (ç.n.)

bakıcısını saman üzerine düşürdüm. Ancak kapı kapalıydı ve ben sadece annemin gittikçe uzaklaşan kişnesesini duydum. Bu kişnemedede de ben artık bir çağrı değil, başka bir ifade duyuyordum. Onun sesine çok uzaklardan-daha sonra öğrendiğime göre-yanlarında iki at bakıcısının eşliğinde annemle buluşmaya giden birinci Dobriy'in güçlü ve gür sesi duyuldu. Taras'ın benim ahır bölmesinden nasıl çıktığını hatırlamıyorum; çünkü canım çok sıkındı. Annemin sevgisini sonsuza dek kaybettiğimi hissediyordum. İnsanların tüyümün rengi hakkındaki söylediklerini hatırlayarak "hepsi alacalı olmamdan dolayıdır."-diye düşünüyordum. Ve beni öyle bir kızgınlık kapladı ki, ahır bölmesinin duvarlarına başım ve dizlerimle vurmaya başladım ve terleyip güçsüzlükten bitap düşene kadar durmadan dövündüm.

Bir vakit sonra annem yanıma döndü. Onun yorga ve alışık olmayan bir yürüyüşle koridorda bizim ahır bölmemize koşarak geldiğini duyuyordum. Ona kapıyı açtılar ve ben onu tanıyamadım -nasıl gençleşmiş ve güzelleşmişti! Annem, beni kokladı, homurdandı ve bağırmağa başladı. Onun bütün ifadelerinden beni sevmediğini anlamıştım. Bana Dobriy'in güzelliğini ve ona karşı olan aşkı anlatıyordu. Bu buluşmalar devam etti ve benimle annem arasındaki ilişkiler gittikçe soğumaya başladı.

Çok yakında bizi otlağa çıkardılar. Bu zamandan itibaren, kaybedilen anne sevgisinin yerini alacak yeni heyecanlar tanıdım. Arkadaşlarım ve kız arkadaşlarım oldu. Hepimiz ot yemeyi, büyükler gibi kişnemeyi ve kuyruklarımızı havaya dikip annelerimizin etrafında daire şeklinde koşmayı öğreniyorduk. Bu mutlu zamanımızdı. Her şeyim affediliyor, herkes beni seviyor, sevgiyle beni izliyor ve yaptığım her şeye hoşgörülle bakıyorlardı. Bu uzun sürmedi. Bu zaman başıma korkunç bir şey geldi."- İğdiş at ağır ağır içini çekti ve atlardan uzaklaştı.

Şafak çoktan atmıştı. Kapılar gıcırdadı, Nester içeri girdi. Atlar dağıldı. Çoban iğdiş atın üzerindeki eyeri düzeltti ve yıldıyı dışarı çıkardı.

VI. BÖLÜM

2. Gece

Atlar içeri konur konulmaz, hepsi yine alacalı atın etrafında toplandı.

-Ağustos ayında annemle beni ayırdılar,-devam etti alacalı at-ve ben çok fazla acı duymuyordum. Annemin artık küçük kardeşim ünlü Usan'a hamile olduğunu görüyordum ve ben artık önceki ben değildim. Kıskanmıyordum, ama ona karşı gittikçe soğuduğumu hissediyordum. Bunun dışında, annemi bırakarak, ikişer-üçer olarak konduğumuz genel tay bölümüne gireceğimi ve her gün tüm genç kalabalık olarak açık havaya çıkacağımızı biliyordum. Ben, Miliy ile aynı ahır bölmesindeydim. Miliy binek bir attı. Sonraları ona imparator binerdi ve onu resimlerde ve heykellerde tasvir ederlerdi. O zamanlar o, henüz basit bir kulun idi, parlak ince tüylü, kuğu boyunlu ve tel gibi düzgün ince bacaklı. O, her zaman neşeli, iyi huylu ve nazikti. Her zaman oynamaya, yalanmaya ve atlar veya insanla şakalaşmaya hazırdı. Biz onunla beraber oturarak ister istemez arkadaş olduk ve bu arkadaşlığımız tüm gençliğimiz boyunca devam etti. O, neşeli ve hoppa idi. Tâ o zamanlarda bile kısrakları sevmeye, onlarla oynaşmaya başlamıştı ve benim masumiyetimle alay ederdi. Ve benim talihsizliğime, ben de gururumdan ona uyup

onu taklit etmeye başladım ve çok yakında kendimi aşka kaptırdım. Bu erken meylim kaderimin en büyük değişim sebebi oldu. Bir an kendimi tamamen kaptırdığım oldu.

Vyazopuriha benden bir yaş büyüktü, biz onunla özellikle arkadaştık. Fakat sonbaharın sonuna doğru bana karşı vahşileştiğini fark ettim... Fakat ben, benim ilk aşkımda bu talihsiz hikâyesinin tamamını anlatmayacağım. Kendisi de, benim için hayatımdaki en önemli değişimle sonuçlanan o akılsız gönül hevesimi hatırlıyordur. Çobanlar onu kovalamaya ve beni dövmeğe başladı. Akşamüstü beni özel bir ahır bölmesine koydular. Ben, yarınki gün olacakları sanki hisseder gibi tüm gece kişnedim.

Sabahleyin benim ahır bölmesinin koridoruna general, imrahor, seyisler ve çobanlar geldi ve korkunç bir bağırış çağırış başladı. General imrahora bağırıyor, o da beni dışarı çıkarmamayı emrettiğini ve bunu seyislerin emrivaki yaptığını söyleyerek kendini savunmaya başladı. General herkesi kırbaçlayacağını, aygırları ise tutmamak gerektiğini söyledi. At bakıcısı, her şeyi yerine getireceğine söz verdi. Hepsi sustu ve gitti. Ben hiç bir şey anlamıyor, ama hakkımda bir şeylerin tasarlandığını görüyordum.

Ertesi gün bundan sonra ben artık ebediyen kişnemeyi bıraktım ve işte bugün olduğum şey oldum. Bütün dünya gözümde değişti. Hiç bir şey bana güzel görünmüyordu, kendi içime kapandım ve derin düşüncelere daldım. Başlangıçta her şey bana sıkıcı görünüyordu. Ben, oynama şöyle dursun, yeme-içme ve yürümeden bile kesildim. Bazen aklıma zıplamak, koşmaya başlamak, kişnemek geliyordu, ama hemen arkasından şu korkunç soru oluşuyordu- “Niçin? Neye yarar?” Ve son güçlerim tükeniyordu.

Bir keresinde akşamüstü yılık çayırdan geri döndüğü sırada beni gezdiriyorlardı. Daha uzaktan toz bulutunda bütün bizim analık kısırakların belirgin olmayan tanıdık hatlarını gördüm. Neşeli bir kahkaha ve ayak patırtısı duydum. Ben, seyisin beni çektiği kemendin ipi sırtımı kesmesine rağmen durdum ve yaklaşan yılıya, ebediyen kaybedilen ve geri dönülmez bir mutluluğa nasıl bakılırsa, öyle bakmaya başladım. Onlar yaklaştıkça ben, hepsi tanıdık olan, güzel, ihtişamlı, sağlıklı ve besili endamları birer birer ayırt ediyordum. Onlardan bazıları da bana doğru başını çevirdi. Ben, seyisin kemendi çekmesinden dolayı acıyı hissetmiyordum. Bir anda kendimi unuttum ve istemeyerek eski alışkanlıktan, kişnedim ve yorgayla koşmaya başladım. Ama bu kişnemem hüznü, gülünç ve saçma bir şekilde duyuldu. Yılık içinde kimse gülmedi, ama aralarında çoğunun terbiyeden dolayı benden yüz çevirdiklerini fark ettim. Onlara, herhalde ben hem pis, hem acınacak bir halde, hem utandırıcı ve, en önemlisi de, gülünç geliyordum. Onlara benim ince belirsiz boynum, kocaman kafam (bu sürede çok zayıflamıştım), benim uzun hantal bacaklarım ve eski alışkanlıktan dolayı seyisin etrafında kalkıştığım aptalca yorga yürüyüşüm gülünç geliyordu. Hiç kimse benim kişnememe karşılık vermedi, hepsi benden yüzünü çevirdi. Ben bir anda her şeyi anladım, onların hepsinden ebediyen uzak olduğumu anladım. Seyisin arkasından eve nasıl geldiğimi hatırlamıyorum.

Daha önceleri de ciddiyet ve derin düşünmeye meyil gösteriyordum, şimdi ise içimde kesin bir devrim olmuştu. İnsanlarda öyle tuhaf bir hor görme uyandıran

hakkında kendi aralarında anlaştıkları kelimeleri söyleme imkânını seviyorlar. Böyle kelimeler, onlar arasında çok önemli sayılan, çeşitli şeyler, varlık ve nesnelere, hatta toprak, insanlar ve atlar hakkında söyledikleri “*benim*” kelimesinin anlamıdır. Aynı eşya için onlar sadece birinin “*benim*” demesi için anlaşıyorlar ve aralarında anlaştıkları bu oyuna göre, kim daha fazla eşya için “*benim*” diyorsa onlar arasında en mutlusunu sayılmaktadır. Bu niçin böyledir, bilmiyorum; ama bu böyledir. Önceleri herhangi direk bir yarar ile bunu kendi kendime açıklamaya çalışıyordum, ancak bu haksız bir şey çıktı.

Meselâ, bana “benim” diyen insanların çoğu, bana binmiyor, bambaşka insanlar bana biniyordu. Beni besleyenler de onlar değil, bambaşka insanlardı. Bana iyilik yapanlar da yine onlar- bana “*benim atım*” diyenler- değil, fakat arabacılar, at baytarları, kısaca tamamen dışarıdan birileriydi. Sonrasında, gözlemlerimi genişleterek emin oldum ki, sadece biz- atlar için değil, “*benim*” kavramının insanlarca sahiplik duygusu veya sahiplik hakkı olarak adlandırılan bayağı ve hayvanî insan içgüdüsünden başka bir anlamı yoktur. İnsan “benim evim” diyor ve hiç bir zaman içinde yaşamıyor, ancak evin yapımını ve bakımını sağlıyor. Tüccar “benim dükkânım”, “benim kumaş dükkânım” diyor mesela ve dükkânında olan en iyi kumaştan bir elbiseye sahip değildir. Toprağa benim diyen, ama bu toprağı hiç görmemiş ve üzerinde yürümemiş insanlar var. Diğer insanlara “benim” diyen, ama hiç bir zaman bunları görmemiş insanlar var; ve bu insanlara olan tüm davranışları onlara kötülük yapmaktan ibarettir. Kadınlara “benim kadınlarım veya karılarım” diyen insanlar var, ama bu kadınlar başka erkeklerle yaşıyor. Ve insanlar hayatta iyi saydıkları şeyleri daha çok yapmak için değil, mümkünse daha çok eşyaya “*benim*” demek için çabalıyorlar. Şimdi daha eminim ki, insanların bizden başlıca farkı işte bundadır. Bu yüzden, insanlara göre diğer üstünlüklerimizden bahsetmeden, sadece bir tek bu duruma dayanarak canlı varlıklar basamaklarında insanlardan daha üstte durduğumuzu cesurca söyleyebiliriz. İnsanların yaptıkları şeyler, en azından benim temasta bulunduğum insanların öyle, laflarla belirleniyordu; bizimki ise- işle. İşte bu hak, imrahora benim için “*benim*” atım demesi için verildi ve bu yüzden de o, at bakıcısını kırbaçladı. Bu keşif beni çok etkiledi ve alacalığımın insanlarda uyandırdığı o düşünceler ve yorumlar ve annemin ihanetiyle içimde oluşan dalgınlıkla beraber beni, bugün olduğum o ciddi ve derin düşünceli bir iğdiş at olmaya itti.

Mutsuzluğum üç kattı: alacalıydım, iğdiş attım ve insanlar benim, tüm canlıların olduğu gibi, Tanrı’ya ve kendime değil, imrahora ait olduğumu düşünüyorlardı.

Hakkımdaki bu düşündüklerinin sebep olduğu sonuçlar birçoğtu. Bunlardan birincisi: beni ayrı tutuyor, daha iyi besliyor, daha sık ipele koşturuyorlardı ve daha erken eyerlediler. Beni ilk defa üç yaşında eyerlediler. Kendisine ait olduğumu düşünen imrahorun bir güruh at bakıcısıyla beraber karşı koymamı ve tepki vermeme beklerken bana eyer takmaya çalıştıklarını hatırlıyorum. Dudağımı büküp eğdiler. Koşum takımına doğru çekerek etrafımı iplerle doladılar; arka bacaklarımla tepmeyeyim diye sırtıma geniş kemerli bir haç yerleştirip koşum takımına bağladılar. Ben ise çalışmaya karşı olan istek ve aşkımla göstermek için sadece fırsat bekliyordum.

Eski bir at gibi yürümeye başladığımı görünce şaşırıldılar. Üzerime binerek beni koşturmaya başladılar ve ben yorga koşusunu temrin etmeye başladım. Her gün daha büyük başarılar gösteriyordum ve üç ay sonra generalin kendisi ve birçok diğer insan benim yürüyüşümü övüyordu. Ancak işin tuhaf tarafı, özellikle kendime değil, imrahora ait olduğumu düşündükleri için benim yürüyüşüm onlar için çok farklı bir anlam alıyordu.

Aygırları, kardeşlerimi koşturarak alıştıyorlardı, taşıma güçlerini ölçüyor, onları seyretmek için dışarı çıkıyorlardı, altın eyerle koşturuyorlardı, üzerlerine pahalı örtüler üzerlerine örtüyorlardı. Ben, imrahorun basit eyerleriyle onun işleri için Çespinka ve diğer köylere gidip gelirdim. Bütün bunlar, alacalı olduğum için, en önemlisi de, onlara göre, kontun değil imrahorun malı olduğum içindi.

Yarın, sağ kalırsak size, imrahorun kendinde gördüğü o mülkiyet hakkının benim için asıl önemli sonucunun ne olduğunu anlatacağım.

Bütün o gün atlar, Holstomer'e saygılı davranıyorlardı. Ancak Nester'in davranışı eskisi gibi kabaydı. Mujikin cılız tayı, yılmaya tam yaklaştığı zaman kırıştı. Gri kısarak da eskisi gibi yine oynayıyordu.

VII. BÖLÜM

3. Gece

Yeni ay doğdu ve onun ince orak gibi gölgesi avlunun ortasında duran Holstomer'in şeklini aydınlatıyordu. Atlar onun etrafında bir kalabalık oluşturdu.

-Konta değil, Tanrı'ya değil, fakat imrahora ait oluşumun benim için en önemli acayip sonucu, bizim başlıca hizmetimiz olan hızlı koşmanın benim kovulmama sebep olmasıydı, -diyerek devam etti alacalı at. Lebed'i halka şeklinde koşturuyorlardı. İmrahor da benim sırtımda Çasmenka'dan dönüyordu, yaklaştı ve halkanın yanında durdu. Lebed yanımdan geçti. İyi koşuyordu. Ancak yine de yaramazlık yapıyordu; benim kendimde geliştirdiğim o hızlılık, o bir ayağın yere dokunduğu sırada diğerinin anında kopması ve en ufak bir çabanın bile boşa gitmemesi, her çabanın ileriye itmesi onda yoktu. Lebed yanımdan geçti. Ben halkaya doğru başımı uzattım, imrahor beni durdurmadı. "Benim" alacalımı da denesek mi?"-diye seslendi ve Lebed'in bizimle aynı hizada olduğu sırada beni bıraktı. Öbürü artık hızımı almıştı bu yüzden ben birinci koşuda geride kaldım. Ancak ikincisinde ona yaklaştım, eyerlerine kadar yaklaşmaya, geçmeye başladım ve geçtim. Bir kez daha denediler-aynı şey oldu. Ben daha hızlıydım. Ve bu durum herkesi korkuttu. Beni çabucak uzaklara satmayı ve böylece duyulmamayı kararlaştırdılar. "Yoksa kont duyar-felaket olur." Böyle diyorlardı. Ve beni bir at tüccarına sattılar. Bu tüccarda uzun kalmadım. Tadilat için gelen bir süvari askeri¹⁵ beni satın aldı. Bütün bunlar öyle haksız yere ve acımasızca idi ki, Hrenovaya'dan¹⁶ beni çıkarıp sevdiğim ve hoşlandığım her şeyden sonsuza dek ayırdıklarında buna sevinmişim. Onlar arasında bulunmak bana ağır geliyordu. Onları sevgi, saygı, özgürlük bekliyordu. Beni ise zahmet, aşağılama, tekrar aşağılama, zahmet ve böyle

¹⁵ Metinde "gusar"-hafif süvari askeri (ç.n.)

¹⁶ Bir yer adı. (ç.n.)

hayatımın sonuna kadar! Neden? Alacalı olduğum ve bundan dolayı birinin atı olmak zorunda olduğum için mi?

Daha sonra o akşam Holstomer anlatmaya devam edemedi. Avluda, atları telaşlandıran bir olay oldu. Kupçiha, gebe, ihtiyarlamış at, önceleri hikâyeyi dinlerken birden döndü ve ahırın yanına gitti ve orada öyle yüksek bir çığlık atmaya başladı ki, bütün atların dikkatini çekti. Sonra yere yattı, sonra yine ayağa kalktı, tekrar yere yattı. Yaşlı damızlık kısraklar ona ne olduğunu anladı. Ama gençler telaşlandı ve iğdiş atı bırakıp hastanın etrafında toplandı. Sabaha, bacakları üstünde sallanan yeni bir tay duruyordu. Nester, imrahora seslendi ve kısrak atı tayıyla beraber ahır bölmesine götürdüler. Atları ise onsuz çıkardılar.

VIII. BÖLÜM

4. Gece

Akşam kapılar kapandıktan sonra ve sessizlik çöktüğünde alacalı şöyle devam etti:

-Elden ele dolaştığım sırada insanlar ve atlar konusunda çok gözlemler yapabildim. En uzun iki sahibimde kaldım: süvari subayı olan beyde, sonra da Nikola Yavlenny'in yanında oturan bir ihtiyar kadında.

Süvari subayının yanında hayatımın en güzel dönemini geçirdim.

Benim felaketimin sebebi olsa da, hiçbir şeyi ve hiç kimseyi hiçbir zaman sevmese de, ben onu seviyordum ve özellikle bunun için seviyorum. Onun güzel, mutlu, zengin olması ve bu yüzden hiç kimseyi sevmemesi hoşuma gidiyordu. Sizler bizim bu yüce at duygusunu anlıyorsunuzdur. Onun soğukluğu, sertliği, benim ona muhtaç olmam, ona olan sevgime özel bir güç katıyordu. "Öldür, koşturarak çatlat beni"-diye düşünüyordum iyi zamanımızda,- "ben böylece daha mutlu olurum."

O, imrahorun beni 800 Ruble'ye sattığı at tüccarından beni satın almıştı. Beni, hiç kimsede alacalı atlar olmadığı için almıştı. Bu, benim en iyi zamanımdı. Onun bir sevgilisi vardı. Ben, onu her gün kıza götürdüğüm, kıızı da ona, bazen de ikisini de götürdüğüm için bunu biliyordum. Sevgilisi güzeldi, kendisi de güzeldi, arabacısı da güzeldi. Ben de bundan dolayı hepsini seviyordum. Ve mutlu yaşıyordum. Hayatım şöyle geçiyordu: sabahtan beni temizlemek için at bakıcısı gelirdi, arabacının kendisi değil, at bakıcısı. At bakıcısı, mujikler (köylüler) arasından alınan genç bir delikanlıydı. O, kapıyı açar, içerisini at buharından havalandırırdı, gübreleri temizler, örtüleri indirir, atların vücudunu fırçayla tımar eder ve kaşığı ile dikenlerle çizilmiş zemin üstüne deri döküntüsünden beyazımsı katlar bırakmaya başlardı. Ben şaka tarzında onun kolunu ısırır, ayağımla yere vururdum. Sonra sırayla atları tek tek, içinde soğuk su olan tase doğru yaklaşırlardı. Ve ufaklık, kendi emeğinin eseri olan atın yumuşak (pürüzsüz) alacalığına, ok gibi dümdüz, kalın tırnaklı bacağına, parlak sağrisına ve üstüne yatılacak gibi duran, atın sırtına bakıyordu. Yüksek parmaklıklardan ot bırakırlardı, ağaç oyuğuna çavdar dökerlerdi. Baş arabacı Feofan gelirdi.

Efendi ile arabacı benziyorlardı. İki de hiçbir şeyden korkmazdı ve kendilerinden başka hiç kimseyi sevmezdi ve bu yüzden herkes onları severdi.

Feofan kızıl bir gömlek ve pelüş pantolon ve *poddövka*¹⁷ (uzun ceket) giyirdi. Onun bazen, bayramlarda süslenmiş, bu uzun ceketini giymiş olarak ahıra girip “E-ee, hayvancıklar, beni unuttunuz mu?”- diye bağırmasını ve dirgenin ahşap ucuyla beni kalçamdan dürtmesini severdim. Ama hiçbir zaman acıtmak için değil, sadece şaka olsun diye. Ben hemen şakayı anlardım ve kulağımı yaklaştırarak dişlerimi gıcırdatırdım.

Bir çiftten de yağız bir tayımız vardı. Geceleri beni onunla da koşarlardı. Bu Polkan şakaları anlamazdı, sadece şeytan gibi çok kızgın olurdu. Onun yanında, ahr bölmesinde dururdum ve bazen ciddi şekilde kavga ederdik. Feofan ondan korkmazdı. Bazen direk yaklaşır, bağırır, sanki öldürecekmiş gibi, ama yok, ıskalardı ve Feofan kemendi geçirirdi. Bir keresinde onunla birlikte takım olarak aşağı Kuznetski’ye doğru koştuk. Ne efendi ne de arabacı korktu, ikisi de kahkahayla gülüyorlardı. İnsanlara yoldan çekilmeleri için bağırıyorlardı, dizginleri çekiyorlardı ve çeviriyorlardı ve böylece hiç kimseyi ezmediler.

Onların hizmetindeyken en iyi özelliklerimi ve hayatımın yarısını kaybettim. Burada beni hem sarhoş ettiler hem de bacaklarımı kırdılar. Ama buna rağmen, bu hayatımın en güzel dönemi idi. Saat on ikide gelirlerdi, koşarlardı, tırnaklarını yağlardı, kâkülü yeleye ıslatırlardı ve hamut ağacını geçirirlerdi.

Kızaklar sazdan örülmüş, kadifeli, koşum takımı küçük gümüş ipliklerle süslü, gemler ipekten ve bir zaman file var idi. Koşum takımı öyle idi ki, bütün kayışlar, tasmalar takılıp bağlandıktan sonra, takımın nerede bittiği ve atın başladığı yeri ayırt etmek mümkün olmuyordu. Bizi ahırda çözülüşte koşarlardı. Omuzlarından daha geniş olan arkasıyla Feofan çıkardı. Koltuk altı kızıl bir kuşakta, takıma bir göz gezdirir, oturur, kaftanını pantolonunun içine düzeltir, ayağını üzengeye sokar, her zamanki gibi şakalaşır. Hemen hemen hiç beni kamçılamaadığı, sadece bir intizam (düzen) için kamçısını asar ve “Hadi!”-derdi. Ve her adımda oynayarak ben kapıdan ilerlerdim ve bulaşık suyunu dökmek için çıkan aşçı kadın eşikte duraklar ve avluya odun getiren mujikler (köylü erkekler) gözlerini dikip bakarlardı. Feofan, dışarı doğru çıkar, biraz ilerler ve dururdu. Uşaklar çıkar, arabacılar arabayla yanaşır ve sohbetler başlardı. Hep beklerler, bazen üç saat girişte dururduk, nadiren ilerler, döner ve yine dururduk.

Nihayet kapıda gürültü belirir. Fraklı, saçı ağarmış göbekli Tihon koşarak çıkar: “Getir!”- diye bağırırdı. O zamanlar “İleri” demek gibi tuhaf bir alışkanlık yoktu. Sanki ben “geri” değil, “ileri” gidileceğini bilmiyorum. Feofan şapırdatır, atın üstünde yaklaşır ve aceleyle özensiz bir şekilde, sanki ne o kızaklarda ne atta, ne de sırtını büküp uzun süre tutamayacak şekilde kollarını uzatan Feofan’da tuhaf bir şey varmış gibi, kara kaşlı, al yanaklı yüzünü örten (aslında örtülmemesi gereken yüzünü) kunduz kürklü gri yakalı askeri palto ve *kiver*¹⁸ (sorguçlu asker şapkası) giymiş bey dışarı çıkardı. Haliya basarak kılıç, mahmuz ve kaloşların arkasındaki tunç parçacıklarla şakırdarak, sanki acele ederek ve bana ve Feofan’a, yani kendisi hariç herkesin baktığı ve beğendiği şeye aldırınmayarak. Feofan şapırdatır, ben eyere

¹⁷ “Poddövka”-eski zamanlarda uzun, ha fif palto tarzında, belden büzmeli bir erkek üst giysisi. (ç.n.)

¹⁸ Bazı askeri birliklerin giydiği sert, yüksek bir baş giysisi; asker şapkası, kalpak. (ç.n.)

dalarım ve doğru adımlarla yaklaşıp dururuz. Ben beye yan bakışla bakar, başımı ve kâkülümü sallarım. Neşesi yerinde olan bey bazen Feofan’la şakalaşır, Feofan güzel başını hafif çevirerek ve ellerini indirmeyerek cevap verirdi. Dizginlerle, hafif belli olan ve benim anlayacağım bir hareket yapardı ve bir-bir-bir, daha geniş ve daha geniş, her kasımı oynatarak ve önlüğüme çamurlu karları savurarak ben ilerlerdim. O zamanlar da şimdiki tuhaf alışkanlık olan “O-o!” diye bağırarak yoktu. Sanki arabacının bir yeri ağrıyormuş gibi. “Hadi, dikkatli ol!” “Hadi, dikkatli ol!”- diye bağırır Feofan ve halk kenara çekilir ve durup boynunu uzatarak iğdiş atı, güzel arabacıyı ve güzel beyi seyrederdi.

Yorga yürüyüşlü atı geçmeyi severdim. Bazen Feofan’la uzaktan, gücümüzün yeteceği atlı takımı gördüğümüzde fırtına gibi uçuyor, yavaştan daha yakın yaklaşırken kızakların arkasına çamur savurmaya başlıyor, atlıyla atbaşı oluyorum ve onun başının üstünde homurdanıyorum. Önce eyer ile, hamut ile atbaşı oluyor, sonra artık onu görmüyorum ve artık arkamda sadece gittikçe uzaklaşan seslerini duyuyorum. Bey de, Feofan da, ben de hepimiz susuyor ve güya sadece kendi işimize gidiyoruz ve yolumuzda kötü atlar üstünde rastladıklarımızı fark etmiyoruz gibi bir tavır takınıyorduk. Atları geçmeyi severdim, ancak çok iyi bir yorga atıyla karşılaşmayı da severdim. Bir an, bir ses, bir bakış ve biz artık hızımızı almış ve yine tek başına uçuyorduk, her birimiz kendi yönüne.

Kapılar gıcırdadı ve Nester ile Vaska’nın sesleri duyuldu.

5. Gece

Hava değişmeye başladı. Etraf puslu, sabahları çiy bile olmazdı, ama hava ılıktı ve sivrisinek yapışrdı. Yılkı avluya alınır alınmaz atlar alacalının etrafında toplandı ve o hikâyesini şöyle tamamladı:

-Mutlu hayatım çok çabuk bitti. Bu şekilde sadece iki yıl yaşadım. İkinci kışın sonunda benim için en mutlu olay oldu ve arkasından da en büyük bahtsızlığım. Maslenitsa¹⁹ sırasındaydı, beyi koşuya götürüyordum. Koşuda Atlasny ve Bıçok koşuyorlardı. Beyin orada, çardakta ne yaptığını bilmiyorum. Ancak dışarı çıkıp Feofan’a benimle halkanın ortasına girmesini söyledi. Hatırlıyorum, beni ortaya getirdiler koydular, Atlasny’yi da koydular. Atlasny binici eşliğinde gidiyordu. Ben ise olduğum gibi, şehir kızaklarıyla. Virajda ben onu arkada bıraktım; hem kakhaha hem tezahür sesleri beni selamlıyordu.

Beni geçirdikleri zaman arkamdan kalabalıklar geliyordu. 5-6 kişi beye binler teklif ediyordu. O sadece beyaz dişlerini göstererek gülümsüyordu.

-Hayır, diyordu,- bu at değil, arkadaş, dağ kadar altın olsa da kabul etmem. Hoşça kalın, beyler!-diyerek ayak örtüsünü²⁰ çözüp oturdu.

-Stojinka’ya,-dedi. Sevgilisinin evi buradaydı. Biz uçtuk. Bu bizim son mutlu günümüzdü.

¹⁹ Maslenitsa - Ruslarda baharın gelişiyle yapılan bir kutlama, bayram; bahar şenliği. (ç.n.)

²⁰ Koşumdaki yolcu için ayak örtüsü. (ç.n.)

Onun evine geldik. Bey ona “*benim*” diyordu. Ancak o, bir başkasını sevdi ve onunla gitti. Bey, bunu onun evine gelince öğrendi. Saat beşti. O, üzerimdeki koşum takımını çözmeyerek onun arkasından gitti. Daha önce hiç olmayan bir şeydi-beni kırbaçlıyorlardı ve hızlı koşturuyorlardı. İlk defa ben fire verdim ve bundan utandım, düzelmek istedim. Ancak birden beyin, kendine ait olmayan bir sese “Hadi!”- diye bağırdığını duydum. Arkasından kırbacın ıslığı duyuldu ve üzerimde şakladı ve ben bacağımın ön lüğün demirine vurarak koşmaya başladım. Biz kıza, yirmi beşinci versta²¹ yetiştik. Beyi yetiştirdim. Ancak o gün bütün gece titredim ve hiçbir şey yiyemedim. Sabah bana su verdiler. Suyu içtim ve ömür boyu artık eskiden olduğum o at olmaktan çıktım. Hasta idim, bana işkence ediyor ve sakatlıyorlardı-yani insanların dedikleri gibi, tedavi ediyorlardı. Ayaklarımdaki tırnaklar ayrıldı, bacaklarım su topladı ve eğrildi, göğsüm çekildi ve her tarafıma güçsüzlük ve takatsızlık yayıldı. Beni at tüccarına sattılar. O beni havuçla ve bir şeylerle besledi ve benden, bana benzemeyen, ama bilmeyeni aldatabilecek bir şey yaptı. Bende artık ne güç ne koşma vardı. Bunlar yetmezmiş gibi, alıcılar geldiği zaman tüccar benim bölmeme gelip büyük bir kamçıyla kudurtuncaya kadar beni kamçılama ve korkutmaya başlayarak bana işkence ederdi. Sonra kamçı izlerini siler ve beni dışarı çıkarırdı. At tüccarından beni ihtiyar bir kadın satın aldı. O hep Nikola Yakovlev’e giderdi ve arabacıyı kamçılardı. Arabacı benim ahırında ağlardı. Burada ben gözyaşının hoş, tuzlu bir tadının olduğunu öğrendim. Sonra ihtiyar kadın öldü. Onun satıcısı beni köye aldı ve muhafıza (bekçi) sattı. Sonra ben buğdayı fazla yedim ve daha da kötü hastalandım. Beni bir mujike (köylüye) sattılar. Orada ben çalıştım. Hemen hemen hiçbir şey yemedim ve ayaklarımı saban demiriyle kestiler. Ben yine hastalandım. Bir çingene beni değiş tokuşla aldı. O, bana acayip şekilde çok eziyet etti ve sonunda buradaki satıcıya sattı. Ve işte buradayım.

Atların hepsi susuyordu. Yağmur yavaş yavaş damlamaya başladı.

IX. BÖLÜM

Ertesi akşam eve dönerken, yilkı sahiple misafirine rastladı. Eve yaklaşırken Juldıba iki erkek sûretine yan bakış attı: biri saman şapkalı genç sahip idi, diğeri de uzun boylu, şişman, iyice şişmanlanmış asker idi. Yaşlı at insanlara yan bakış attı ve tanıyarak tam yanından geçti. Kalanlar ise- gençler- telaşlandılar, özellikle de sahip misafiriyle birbirine bir şeyler göstererek ve konuşarak mahsus atlar arasına girdiği zaman, çekindiler.

-İşte şunu ben Voyeykov’dan satın aldım. Gri, elmalı olanı,- anlatıyordu sahip.

-Ya şu genç siyah, beyaz bacaklı kimin? Çok güzel,- diyordu misafir. İkisi, koşturarak ve durdurarak çok atı denediler. Boz kısrak da fark ettiler.

-Bu, binek Hrenovskilerden kalan bir cinstir.-dedi sahip.

Onlar, bütün atları ayak üstü gözden geçiremiyordu. Sahip, Nester’e seslendi ve ihtiyar, aceleyle alıcalı atın yanlarına ökçeleriyle vurarak yorga bir yürüyüşle öne

²¹ “Versta”- yaklaşık bir km’ye denk bir mesafe ölçüsüdür. (ç.n.) 1,0668 kilometre ve 3500 feete karşılık gelmektedir. ([Wikipedi](#))

çıktı. Alacalının bir bacağı aksıyordu. Ancak gücü yettiğinde dünyanın öbür ucuna kadar koşmasını emretseler hiçbir durumda tereddüde düşmeyecek şekilde koşacağı belliydi. Hızlı koşmaya bile hazırdı ve hatta sağ ayağıyla bunu yapmaya kalkıştı.

Sahip, atlardan birini işaret ederek:

-İşte, bu attan daha iyisi, cesaretle bunu söyleyebilirim ki, bütün Rusya'da yoktur. -dedi.

Misafir de övdü. Sahip, telaşla oraya buraya yürümeye, koşmaya başladı: Her atı gösteriyor, hikâyesini ve cinsini anlatıyordu. Misafir herhalde sahibi dinlemekten sıkılmıştı ve ilgileniyormuş gibi göstermek için sadece sorular soruyordu.

-Evet, evet,- (dalgın dalgın diyordu o.)

-Bir bak, -diyordu sahip sorularına cevap vermeyerek- bacaklara bak... Çok pahalıya mal oldu. Bundan artık üçüncü yavru elimde var ve hâlâ koşuyor.

-İyi koşuyor mu?-dedi misafir.

Böylece hemen hemen bütün atları elden geçirdiler ve gösterecek artık bir şey kalmamıştı. İkisi de sustu.

-Eee, artık gidelim mi?

-Gidelim. Kapılara doğru yürüdüler. Misafir gösterinin bittiğine ve artık yiyip içip sigara içebilecekleri yere, eve gittiklerine seviniyor ve belli ki neşesi yerindeydi. Alacalı atın üstünde oturan ve yeni emirler bekleyen Nester'in yanından geçerken misafir koca şişman eliyle abraş atın sağrısına vurarak:

-Çok güzelmiş! -dedi. Böyle alacalı bende vardı, hatırlıyor musun sana anlatmıştım?

-Sahip, kendi atları hakkında konuşmadıklarını duyunca dinlemedi ve arkaya dönerek yıldıya bakmaya devam etti.

Aniden tam onun kulağının dibinde aptal, zayıf, yaşlı bir kişneme duyuldu. Alacalı at birden kişnedi. Kişnemeyi bitirmeden, sanki felç vurdu, kişnemeyi kesti. Misafir de sahip de bu kişnemeyi dikkate almadı ve eve geçtiler. İğdiş at, o şişman ihtiyarda kendi sevdiği sahibini, eski parlak zengin yakışıklıyı, Serpuhovskiy'i tanıdı.

X. BÖLÜM

Yağmur çiselemeye devam ediyordu. Tavlada bulutlu hava, sahibin evinde ise tamamen farklı bir şey vardı. Sahibin evinde şık salonda şık bir akşam çayı sofrası kurulmuştu. Çay sofrasında sahip, sahibin eşi ve gelen misafir oturuyordu.

Sahibin hamile eşi, ki yukarıya doğru kalkmış karnından, düz, kıvrılmış duruşundan, şişmanlığından ve özellikle de gözlerinden, içinde kısa ve önemle bakan büyük gözlerinden bu belli oluyordu, semaverin başında oturuyordu.

Sahip, elinde özel, onun dediği gibi, kimsede olmayan, on yıllık sigaraların kutusunu tutuyor ve misafirin karşısında övünmeye hazırlanıyordu. Kendisi, yirmi

beş yaşlarında, taze, güzel taranmış yakışıklı biriydi. Evin içinde o, yeni, bol, sıcak tutan, Londra’da yapılmış bir takım giyinmişti. Zincirinde iri, pahalı uçlar vardı. Gömleğinin kol düğmeleri de iri, yapılı, altın, firuze taşlı idi. Sakalı *a’la Napolyon III*²² tarzında idi ve fare kuyrukları da ıslatılmış ve öyle dik duruyorlardı ki, böylesini ancak Paris’te yapabilirlerdi. Ev sahibesinin üzerinde renkli iri demetli, ipekten bir elbise; başında, tamamen kendinin olmasa da, fakat güzel, kalın, Rus saçlarında büyük, altın, biraz değişik tel tokalar vardı. Kollarında çok sayıda ve hepsi pahalı olan bilezik ve yüzükler vardı. Semaver gümüştü, servis tabakları ince idi. Uşak, frak, beyaz yelek ve kravatıyla muhteşem heykel gibi kapıda durup emirler bekliyordu. Mobilya kıvrık, bükülmüş ve parlaktı. Duvar kağıtları koyu renkli, büyük çiçekliydi. Masanın yanında, normalinden fazla ince, İngilizce bilmeyenlerin kötü bir şekilde telaffuz ettikleri tuhaf İngilizce bir isimle çağrılan küçük ev köpeği gümüş tasmaıyla zil çalıyordu. Köşede, çiçeklerin arasında kakmalı²³ piyano vardı. Her şeyde yenilik, şıklık ve nadirlik hissediliyordu. Her şey güzeldi. Ancak her şeyde özellikle, bir fazlalık, aşırılık, zenginlik ve zihni ilgilerin noksanlığının izi vardı.

Sahip, yorga bir avcıydı, gürbüz ve iyimser biriydi. Hiçbir zaman başka yere geçiş yapmayanlardan, samur kürklerde gezen, kadın oyunculara pahalı demetler atan, en pahalı otellerde en yeni markalı en pahalı şaraplar içen, kendi adıyla ödülleri dağıtan ve en değerli birine sahip olanlardan biriydi.

Gelen misafir, Nikita Serpuhovskoy, kırk yaşını geçmiş, uzun boylu, şişman, saçsız, uzun bıyıklı ve favorili²⁴ biriydi. Bir zamanlar çok yakışıklıydı olsa gerek. Şimdi ise herhalde hem fiziksel, hem manevî hem de maddî olarak çökmüştü.

Boynunda o kadar çok borcu vardı ki, kuyuya atılmamak için memur olarak görev yapmak zorundaydı. Şimdi at farikasının müdürü olarak bir vilâyet şehrine gidiyordu. Bu görevi ona önemli akrabaları sağladı. Üzerinde askerî, tek sıra düğmeli mont ve lacivert pantolon vardı. Tek sıra düğmeli montu ve pantolonu zengin birinden başkasının yaptıramayacağı tarzdaydı. Çamaşırı da saati de İngiliz yapımıydı. Çizmeleri de bir parmak kalınlığında, acayıp tabanlıydı.

Nikita Serpuhovskoy, hayatında iki milyonluk varlığı yemiş ve üstelik yüz yirmi bin borçlanmıştı. Böyle bir kısmetten her zaman, on yıl daha refah içinde yaşamaya imkân veren bir hayat yelpazesi kalıyordu. O on yıl geçiyordu ve yelpaze de bitiyordu ve Nikita için yaşamak artık hüznü oluyordu. Artık içmeye başladı ve daha önce hiç olmadığı gibi şaraptan sarhoş olmaya başladı. Aslında hiçbir zaman içki içmeye başlamamıştı ve içkiyi bırakmamıştı. Çöküşü, her şeyden çok telaşlı bakışlarından (gözleri oynamaya başlıyordu), ses tonunun kararsızlığından ve hareketlerinden belli oluyordu. Bu telaş, herhalde, ona yeni geldiği için şaşırtıcıydı. Çünkü önceleri uzun süre hayatta hiç kimseden ve hiçbir şeyden korkmamaya alışmıştı ve şimdi, daha yeni, büyük sıkıntılarla, onun tabiatına has olmayan bu korkuya geldiği belliydi. Ev sahibi ve sahibesi bunu fark ediyordu, birbirlerini anlıyor gibi bakışıyorlardı ve bunu detaylı konuşmayı yatağa kadar erteliyor ve zavallı Nikita’ya katlanıyor ve hatta ona hizmet ediyorlardı. Genç ev sahibinin mutlu

²² Fran. “Napolyon tarzında”. (ç.n.)

²³ Fran. incruste

²⁴ Yüzün iki yanında, saçın devamı olarak bırakılan sakal demeti, duluk. (TDK sözlüğü)

görünüştü Nikita'yı eziyor ve geri dönmez geçmişini hatırlatarak onu acı acı kıskançlık duymaya zorluyordu.

-Nasıl, Mari, sigaradan rahatsız oluyor musunuz?-dedi o özel, yakalanmaz ve sadece tecrübeyle elde edilen, ama tam anlamıyla saygı içermeyen - nazik, arkadaşça, yüksek zümreyi bilen ve eşlerden farklı olarak hizmetçi kadınlarla konuşan insanlara mahsus o ses tonuyla bayana hitap ederek. Ona hakaret etmek istediğinden değil. Tam tersi, şimdi o, hem ona hem de ev sahibine benzemek istiyordu. Bunu asla kendine itiraf etmese bile. Ama o artık böyle kadınlarla bu şekilde konuşmaya alışmıştı. Ona bir hanımefendi gibi davransaydı onun da şaşıracağını ve hatta alınacağını biliyordu. Bununla beraber, saygılı tonun meşhur noktasını, bir denginin gerçek karısı için kendinde saklamak gerekirdi. Bu tür kadınlara her zaman saygılı davranırdı. Ancak dergilerde (işe yaramaz bu şeyleri okumazdı da) aşılana sözüm ona her insanın kişiliğine saygı, evliliğin anlamsızlığı vb. hakkındaki görüşleri paylaştığı için değil. Çünkü terbiyeli insanlar böyle yapar ve o da, düşmüş olsa bile, terbiyeli bir insandı.

Bir sigara aldı. Ama ev sahibi bir avuç sigarayı misafire uzatarak:

-Hayır, göreceksin ne kadar güzeller, al -dedi.

Nikita eliyle sigaraları çevirdi ve gözlerinin içinde hafif belli olan bir alınganlık ve çekingenlik belirdi.

-Teşekkür ederim.- Sigaralığı çıkardı.-Benimkileri dene,-dedi.

Ev sahibesi anlayışlı biriydi. Bunu hemen anladı ve onunla sohbeti başlatmak için acele etti:

-Sigarayı çok severim. Ben kendim içerdim, eğer etrafımda herkes içmeseydi.

Güzel, cana yakın gülümsemesiyle gülümsedi. Nikita, kararsız bir şekilde ona karşılık gülümsedi. İki dişi yoktu.

-Hayır, sen şunu al,-diye devam ediyordu anlayışsız ev sahibi.-Diğerleri biraz hafiftir. *Frits, bringen Sie noch eine Kasten,-dedi o,- dort zwei.*²⁵

Alman uşak diğer kutuyu getirdi.

-Sen hangilerini daha çok seviyorsun? Sert olanları mı? Şunlar çok güzeldir. Hepsini al,-devam ediyordu tıktırmaya. Herhalde karşısında kendi nadir eşyalarıyla övünebileceği birinin olduğuna seviniyor ve hiçbir şeyin farkında değildi. Serpuhovskoy sigarayı yaktı ve başlatılan sohbeti devam ettirmek için acele etti.

-Eee, Atlasnıy sana kaç mal oldu?-dedi.

-Pahalıya mal oldu. Beş binden aşağı değil, en azından artık kurtardım. Nasıl güzel yavrular, sana söyleyeyim!

-Koşuyorlar mı?-diye sordu Serpuhovskoy.

²⁵ Bir kutu daha getirin, orada ikisi var. (bozuk Almanca.)

-Güzel koşuyorlar. Şimdi onun oğlu üç ödül aldı: Tula'da, Moskova'da ve Petersburg'da Voyeykov'un Voronoy'u ile koşmuştu. Binici dört başarısızlığı devirdi. Yoksa bayrağın gerisinde bırakırdı.

-Biraz hamdır o. İçinde Hollandalılık fazladır, sana söyleyeyim,-dedi Serpuhovskoy.

-Ya damızlık kısraklar niçindir? Sana yarın gösteririm. Dobrnya'ya üç bin verdim. Laskovaya'ya iki bin.

Ev sahibi tekrar zenginliğini tek tek saymaya başladı. Ev sahibesi, Serpuhovskoy için bunları dinlemek zor geldiğini ve yapmacık dinlediğini görüyordu.

-Çay içer misiniz?-diye sordu.

-Yok, içmeyeceğim,- dedi ev sahibi ve anlatmaya devam etti. Kadın yerinden kalktı. Ev sahibi onu durdurdu, kucakladı ve öptü.

Serpuhovskoy onlara bakarak ve onlar için tabii olmayan bir gülümsemeye gülümsemeye başlamıştı. Ama ev sahibinin yerinden kalkıp eşini kucaklayarak onunla kapı perdelerine kadar gittiği zaman Nikita'nın yüzü birden değişti, ağır ağır içini çekti ve şişman yüzünde aniden çaresizlik belirledi. Hatta kızgınlık bile yüzünden okunuyordu.

XI. BÖLÜM

Ev sahibi geri döndü ve gülümseyerek Nikita'nın karşısına oturdu. İkisi de bir süre sustular.

-Evet, Voyeykov'dan satın aldığını anlatıyordun,-(gelişigüzel dedi Serpuhovskoy).

-Evet, Atlasnıy'ı diyordum. Hep Dubovitskiy'den damızlık kısraklar satın almak istemişim. Ancak işe yaramazlar kalmıştı.

-O da battı,-dedi Serpuhovskoy ve birden durdu ve etrafına bakındı. Bu batmış adama yirmi bin borcu olduğunu hatırladı. Eğer biri hakkında "batmış" demek gerekirse, herhalde, kendisi hakkında böyle bir şey söylenebilirdi kesin. Sustu.

İkisi yine uzun süre sustular. Ev sahibi misafiri karşısında neyle övüneceğini aklından geçiriyordu. Serpuhovskoy ise, kendini "batmış" olarak saymadığını nasıl göstereceğini düşünüyordu. Ancak kendilerini sigaralarla neşelendirmelerine rağmen, ikisinin de düşünceleri yavaş akıyordu. "Eh, ne zaman içeceğiz?"- diye düşünüyordu Serpuhovskoy. "Mutlaka içmeli, yoksa bununla can sıkıntısından ölünür,"-diye düşünüyordu ev sahibi.

-Eee, ne kadar burada kalacaksın?- dedi Serpuhovskoy.

-Bir ay kadar daha. Eee, yemek mi yesek acaba? Frits²⁶, hazır mı?

²⁶ Hizmetçi (ç.n.)

Yemek odasına geçtiler. Yemek odasında lambanın altında mumlarla ve en acayip şeylerle-sifonlar, tıkaçların ucundaki bebekler, sıra dışı şaraplar sürahilerde, farklı mezeler, rakılarla süslenmiş bir masa duruyordu. İçtiler, yemek yediler, tekrar içtiler, tekrar yediler ve sohbet başladı. Serpuhovskoy kızardı ve sıkılmadan konuşmaya başladı.

Kadınlar hakkında konuşuyorlardı. Kimin nasıl kadını var: Çingene, dansçı, Fransız.

-Eee, Matye’yi bıraktın mı?-sordu ev sahibi. Bu, Serpuhovskoy’u batıran hizmetçiydi.

-Ben değil, o beni bıraktı. Ah, kardeş, hayatta neler geçirdiklerimi hatırladıkça... Neyse, şimdi seviniyorum. Bin Rublem olsun, gerçekten seviniyorum. Herkesten gideceğim. Moskova’da yapamıyorum. Eh, söze ne hacet?

Ev sahibi Serpuhovskoy’u dinlemekten sıkılmıştı. O, kendisi hakkında konuşmak, övünmek istiyordu. Serpuhovskoy ise kendisi hakkında, parlak geçmiş hakkında konuşmak istiyordu. Ev sahibi ona şarap doldurdu ve kendisini, fabrikasının daha önce hiç kimsede olmadığı gibi nasıl kurulmuş olduğunu anlatmak için onun sözünü bitirmesini bekledi. Onun Mari’sinin de sadece parası için değil, tüm kalbiyle kendisini sevdiğini anlatmak için.

-Sana da anlatmak istediğim, fabrikamda ...-diye söze başlamıştı, ancak Serpuhovskoy sözünü kesti.

-Öyle zamanlar oldu ki, -diye söze başladı- yaşamayı seviyor ve biliyordum. İşte sen koşuları anlatıyordun, söyle, hangi atın en hızlıdır?

Ev sahibi, fabrikası hakkında biraz söz söyleyebileceği bu fırsata sevindi. Ancak Serpuhovskoy yine sözünü kesti.

-Evet, evet, bu, siz fabrikacılarda gurur için, zevk ve hayat için değildir. Bende ise öyle değildi. İşte sana anlatmıştım ya, koşucu atım vardı, alacalı, aynı senin sürü bakıcısının altındaki atın alacalığında. Ah, öyle bir at idi ki! Sen bilemezsin, kırk iki yılındaydı. Moskova’ya yeni gelmiştim, at tüccarının yanına gittim ve karşımda -alacalı iğdiş at. İyi durumdaydı. Çok hoşuma gitti. Fiyatı? Bin Ruble. Beğendim, aldım ve binmeye başladım. Daha önce bende olmadı, sende de yok ve olmayacak da böyle bir at. Ne koşmasıyla, ne gücüyle ne de güzelliğiyle daha iyi bir at görmedim. Sen o zamanlar küçük oğlan çocuğuydun, bilemezdin, ama duymuşundur, diye düşünüyorum. Bütün Moskova onu tanıyordu.

-Evet, ben de duymuştum,-istemeyerek dedi ev sahibi.-Fakat ben sana kendi atlarım hakkında...-diye söze başlamıştı ki, Serpuhovskoy devam etti:

-Demek sen de duydun. Ben onu öylesine, cinsi, belgesi olmadan satın almıştım, sonradan öğrendim. Biz Voyeykov’la beraber gidiyorduk. O, birinci Lyubeznyi’nin oğlu Holstomer idi. Kalın bezleri ölçerdi. Alacalığı yüzünden Hrenovskiy fabrikasından alıp imrahora vermişler, o da iğdiş edip tüccara satmış. Böyle atlar artık yok, dostum. Ah, ne zamanlardı! “Ah, gençlik!”- diye bir Çingene şarkısından bir dize okudu. Sarhoş olmaya başlamıştı. -Eh, ne güzel zamanlardı. Yirmi beş yaşındaydım. O zamanlar seksen bin gümüş gelirim vardı, bir tane ağarmış

saçım yoktu, bütün dişlerim inci gibiydi. Hangi işe el atsam başarabiliyordum; ve şimdi hepsi bitti.

-O zamanlar o hız yoktu,- dedi ev sahibi verilen aralıktan istifade ederek.- Ben sana şunu anlatayım: Benim ilk atlarım koşmaya başladıklarında...

-Senin atların mı? O zamankiler daha hızlıydı.

-Nasıl daha hızlı?

-Daha hızlı. Bugün gibi hatırlıyorum. Bir keresinde Moskova'da yarışa onun üstünde çıktım. Atlarım yoktu. Yorga yürüyüşlü olanları sevmezdim. Bende cins/esaslı olanlar vardı: General, Şole, Magomet. Alacalı ata binerdim. Arabacım iyi, sevimli bir gençti, onu severdim. O da içkiye verdi kendini. Öylece geldim. Bana: "Serpuhovskoy, sen ne zaman hızlı atlar alacaksın? Sizin mujiklerinizin (köylüler) canı cehenneme, benim taşıyıcı alacalı hepsini geçer. -Yok, geçemez. -iddiasına bin Ruble. El sıkıştık. Atları saldı. Beş saniye farkla geçti, iddiadan bin Ruble kazandım. Bu ne ki! Ben, soylu atlardan oluşan troykayla²⁷ yüz versti²⁸ üç saatte gittim. Bütün Moskova bilir.

Serpuhovskoy öyle tutarlı ve kopuksuz yalan söylemeye başladı ki, ev sahibi bir kelime dahi araya ekleyemeden üzüntülü bir yüz ifadesiyle karşısına oturup sadece eğlence olsun diye hem kendisinin hem de onun bardağına şarap dolduruyordu.

Artık hava ağarıyordu. Onlar hâlâ oturuyordu. Ev sahibinin canı çok sıkılıyordu. Yerinden kalktı.

-Yatacaksak yatalım,- dedi Serpuhovskoy yerinden kalkarak ve sallanarak, soluklanarak ona ayrılan odaya doğru yürüdü.

Ev sahibi, sevgilisinin yanında yatarak:

-Yok, bu çekilmez. İçmiş ve durmadan yalan söylüyor,-dedi.

-Ve bana da kibarlık yapıyor.

-Korkuyorum, para isteyecek.

Serpuhovskoy, soyunmadan yatakta uzanmış soluklanıyordu. "Galiba çok yalan söyledim,- diye düşünüyordu.- Her neyse. Şarap güzel, ama o, büyük bir domuzdur. Tacir bir şey. Ben de domuzun tekiyim,- dedi kendi kendine ve kahkahayla güldü.- Anlar oldu ben başkalarına bakardım, şimdi bana bakıyorlar. Evet, Vinklerşa bana bakıyor, ondan para alıyorum. Oh olsun ona, oh olsun ona! Bir soyunsam, şu çizmeleri de çıkarmak zor."

-Ey, ey!- diye seslendi. Ancak hizmetine verilen adam çoktan uyumaya gitmişti.

Oturdu, tek sıra düğmeli montunu, yeleşini çıkardı, pantolonunu zar zor ayağıyla çiğneyerek soydu. Ama çizmeleri uzun zaman çıkaramadı, yumuşak göbeği

²⁷ Troyka: üçlü at takımı; üç atla çekilen araba veya kızak.(ç.n.)

²⁸ Yaklaşık yüz km. (ç.n.)

buna engel oluyordu. Zar zor birini çıkardı, diğeri için uğraştı, uğraştı en sonunda nefes nefese kalıp yoruldu. Bu halde yatağa düşüp bütün odaya sigara, şarap ve pis yaşlılık kokusunu yayarak horlamaya başladı.

XII. BÖLÜM

Holstomer'in o gece hatırladığı bir şey daha varsa o da, Vaska'nın onu eğlendirdiğiydi. Üzerine örtü atıp ve koşmaya başladı. Sabaha kadar onu gazino kapısının önünde köylünün (muhtemelen) atının yanında tutmuştu. İkisi yalanmışlardı. Ertesi sabah yılmaya götürüldüğünde hep kaşınıyordu.

“Nedense çok acı kaşınıyor”-diye düşünüyordu.

Beş gün geçti. Baytarı çağırdılar. O da büyük bir mutlulukla: “Uyuz. Çingenelere satmak için izin verin”-dedi.

-Niçin? Kesin. Varlığı artık kalmasın.

Sabah sessiz, aydınlıktı. Yılık ovaya gitti. Holstomer kaldı. Garip, zayıf, siyah, kirli, üzerine bir şey sıçramış siyah kaftanlı bir adam geldi. Bu bir yüzücü²⁹ idi. Ata bakmadan Holstomer'e takılı yuların dizginini aldı ve yürüdü. Holstomer arkasına bakmadan, her zamanki gibi ayaklarını sürükleyerek ve arka ayaklarına samanı takarak sessizce yürüdü. Kapıdan dışarı çıkınca Holstomer su kuyusuna başını uzattı, ancak yüzücü onu dürterek “Lüzumu yok,”-dedi.

Yüzücü ve arkadan yürüyen Vaska kerpiç ahırın arkasındaki ağaçlı küçük bir vadiye geldi ve sanki bu sıradan bir yerde özel bir şey varmış gibi durdular. Yüzücü, Vaska'ya dizginini vererek kaftanını çıkardı, kollarını sıvadı, bacağından bıçağı ve bileği taşı çıkardı ve bileği taşı üzerinde bilemeye başladı. İğdiş at dizgine doğru uzandı, sıkıntıdan onu çığnemek istedi. Ancak çok uzaktaydı, içini çekti ve gözlerini kapadı. Dudağı sarktı, aşılınmış sarı dişleri görüldü ve bıçağın bilenme sesleri eşliğinde uyuklamaya başladı. Sadece arkaya atılmış, şişmiş, hasta bacağı ara sıra titriyordu. Birden kendisini alt çenesinden tutup başını yukarıya doğru çektiklerini hissetti. Gözlerini açtı. İki köpek karşıdaydı. Köpeklerden biri, yüzücü tarafına doğru havayı kokluyordu, diğeri de iğdiş ata bakarak oturuyordu, sanki özellikle ondan bir şey bekliyormuş gibi. İğdiş at onlara baktı ve elmacık kemiğiyle onu tutan ele sürünmeye başladı.

“Herhalde tedavi etmek istiyorlar”-diye düşündü.-“Peki, yapsınlar!”

Gerçekten, boğazına bir şeyler yaptıklarını hissetti. Canı yandı, titredi, bacağına silkti, ancak yerinde durabildi ve bundan sonra neler olacağını bekledi. Bundan sonra, sıvı bir şey boğazı ve göğsüne büyük bir akıntıyla aktı. Tüm vücuduyla içini çekti. Oldukça rahatladı. Hayatının ağırlığı hafifledi. Gözlerini kapattı ve başını eğmeye başladı- kimse artık onu tutmuyordu. Daha sonra boğazı eğilmeye başladı, arkasından bacakları titredi, bütün vücudu sallandı. Şaşırdığı kadar korkmamıştı. Her şey o kadar yeniydi ki. Şaşırdı, ileriye doğru, yukarıya atıldı. Fakat bunun yerine bacakları yerinden hareket ederek birbirine karıştı, yana düşmeye başladı ve adım atmak isterken öne ve sol tarafa yığıldı. Yüzücü titremenin

²⁹ Hayvanların derisini yüzen kimse, deri yüzücü. (ç.n.)

geçmesini bekledi, yakına sokulan köpekleri uzaklaştırdı. Sonra bacağınan tutarak iğdiş atı sırtüstü çevirdi ve Vaska'ya atın bacağınan tutmasını söyleyerek derisini yüzmeğe başladı.

-Bu da at idi,- dedi Vaska.

-Keşke biraz semiz olsaydı, derisi güzel olurdu,- dedi yüzücü.

Yılıkı akşamüstü tepeden geçiyordu. Sol taraftan yürüyenlere aşağıda, etrafında köpeklerin telaşla uğraştığı, üstünde kargaların ve şahinlerin uçuştığı kırmızı bir şey görünüyordu. Köpeklerden biri bacaklarıyla leşe dayanıp, başını sallayarak ısırıldığı şeyi büyük bir çatlama sesiyle koparmaya çalışıyordu. Boz damızlık kısarak durakladı, başını ve boynunu uzatarak uzun uzun içine havayı çekmeye başladı. Onu zorla hareket ettirebildiler.

Tan attığında eski ormanın eteğinde, uzun otlarla üstü kapanmış ovada, koca kafalı kurt yavruları neşeli uluyorlardı. Beş taneydiler: dördü hemen hemen eşitti, bir tanesinin de kafası gövdesinden büyüktü. Zayıf, tüyü dökülen dişi kurt, şişmiş karnında sallanan memelerini yerde sürükleyerek çalılardan içinden çıktı ve yavrularının karşısına oturdu. Yavrukurtlar yarı daire şeklinde onun karşısında durdular. Dişi kurt, en küçük olanına yaklaştı, kuyruğunu indirip ve suratını aşağı eğip titremeli birkaç hareket yaptı ve dişlerini gösteren geniş bir esneme yapıp öğürdü ve büyük bir at eti parçasını tükürdü. Yavrukurtlar iyice ona sokulmaya başladı. Fakat o, tehdit ederek onlara doğru hareket yaptı ve hepsini küçük olana bıraktı. Küçük kurt, kızgın bir homurtuyla at etini altına aldı ve çekip koparak yemeğe başladı. Aynı şekilde dişi kurt diğerine de, üçüncüsüne de, beşinin hepsine de tükürdü ve o zaman dinlenerek karşılıklarına uzandı.

Bir hafta sonra kerpiç ahırın yanında sadece büyük bir kafatası ve iki kemik yatıyordu, geri kalan her şey oraya buraya yürütülmüştü. Yaza doğru kemikleri toplayan bir köylü, bu kemikleri ve kafatasını da götürerek bir işte değerlendirmişti.

Yeryüzünde yiyip içip gezen Serpuhovskoy'un ölü bedenini toprağa uzun zaman sonra verdiler. Ne derisi ne eti ne de kemikleri bir işe yaradı. Yirmi yıldır yeryüzünde dolaşan onun ölü bedeninin herkes için büyük bir eziyet olduğu gibi, bu bedeni toprağa kaldırmak da insanlar için gereksiz bir zahmetti. Uzun zamandır hiç kimseye lazım değildi, herkes için artık büyük bir yükü. Ancak yine de ölüleri gömen ölümlüler, o anda çürümüş, şişmiş bu bedene iyi bir elbise, iyi çizme giydirmeyi ve dört köşesinde yeni püsküller olan iyi bir tabuta koymayı, sonra bu yeni tabutu diğer çinko tabuta koyup Moskova'ya götürmeyi ve orada çok eskimiş insan kemiklerini eşip, ve özellikle oraya, bu yeni üniformalı ve temizlenmiş çizmeli, çürümüş, kurt kaynayan bedeni saklamayı ve üstünü tamamen toprakla örtmeyi gerekli buldular.

1885

Çeviri ile ilgili birkaç not:

Çeviri yapılırken orijinal eserdeki cümlelerin tam aktarımı sağlanmaya çalışılmıştır. Rusça özel isimler aynen alınmış, Türk harfleriyle orijinaline yakın okunuşu verilmeye çalışılmış, bazı özel isimlerin Türkçe karşılıkları dipnot şeklinde

verilmiştir. Orijinal metinde yer alan dipnot, açıklama vs. de aktarılmıştır. Metinde geçen bazı özel isimlerin ve eskimiş Rusça kelimelerin, metnin anlamını kolaylaştırmak için gerekli açıklamalarına da yer verilmiştir. Bu tür açıklamalar dipnotta “ç.n.= çevirenin notu” olarak belirtilmiştir.

